

Sven Winnell 020125: Demokrati Samhällsplanering Skolan Infostrukturen.

Innehåll :

Sid

- 1 Människornas levnadsvillkor
- 1 Människornas fyra roller.

- 2 - 8 Om regeringens proposition 2001/02:80: Demokrati för det nya seklet. 17 januari 2002.
Göran Persson Britta Lejon
(Justitiedepartementet.) (197 sidor).

- 2 - Innehållsförteckning.
- 3 - Några citat från propositionen:
- 3 Makten. Representativ demokrati. EU.
- 4 Om information.
- 5 Förtroendevalda. Myndigheter.
Insyn. Beslut.
- 6 Medvetenhet. Skolan. Kunskap. Demokratiforskning och demokratistategier.

- 8 - Några kommentarer till propositionen. Vad ska demokratin användas till ?

- 9 - 20 Om Sven Winnells hemsida på Internet:
<http://w1.861.telia.com/~u86105430/>
En relativt kort redovisning av ett forskningsarbete med titeln:
"Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen."
Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter.
- 9 - Mänskliga verksamheter 10-99.
- 14 - Verksamheter som formar världens framtid.
- 14 - Det stora kretsloppet.
- 17 - Hanteringar av förändringsprocesserna. Planeringar.
- 20 - Om man vill förbättra världen. Demokrati och planeringar. Informationsproblem.
- 21 - Ett klassifikationssystem som vill hjälpa till att bota informationsstressen och är ett hjälpmedel för demokratiska framtidsplaneringar.

- 21-42 Skolan.
- 21 - Grundskolan och samhällsplaneringens problem.
- 23 - Hur ger grundskolan och gymnasiet kunskaper om människornas verksamheter och samhällsplanering ?
- 28 - Mål för grundskolans ämnen enligt Läroplan 94, Lpo 94.

- 43-44 Informationsproblem. Infostrukturen.
- 43 - Vad ska demokratin användas till ?
- 43 - Planera människornas levnadsvillkor
- 44 - Den mjuka Infostrukturen.
- 44 - Det ska demokratin användas till.

Människornas levnadsvillkor

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

- o Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
- o Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
- o Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
 - De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
 - De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
- o Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Människornas fyra roller.

- A. Huvudroll: allmän levnadsroll-lekmannaroll-fritidsroll.
- A1. Att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2. Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer.
- B. Biroll: förvärvsroll-expertroll-yrkesroll
- B1. Att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2. Att sköta arbetsuppgifterna i förvärsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Regeringens proposition 2001/02:80
Demokrati för det nya seklet.
17 januari 2002.
Göran Persson Britta Lejon
(Justitiedepartementet)
(197 sidor)

Innehållsförteckning

- 1 Förslag till riksdagsbeslut
- 2 Lagtext
 - 2.1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)
 - 2.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)
 - 2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar
- 3 Ärendet och dess beredning
- 4 En långsiktig strategi för att värna och fördjupa demokratin
 - 4.1 En demokratipolitik
 - 4.2 Den motsägelsefulla bilden av demokratin
 - 4.3 Representativ demokrati med brett medborgerligt deltagande
 - 4.4 En långsiktig strategi
 - 4.5 Långsiktiga mål
 - 4.6 Uppföljning och utvärdering av regeringens mål och åtgärder
 - 4.7 Hur skall målen uppnås och ett demokratiskt samhälle främjas?
- 5 Valdeltagande
 - 5.1 Ett högt valdeltagande
 - 5.2 Den centrala valmyndighetens informationsroll
 - 5.3 Internetröstning

- 5.4 Tillgänglighet
- 5.5 Kommunala folkomröstningar
- 6 Medborgare och medborgarsammanslutningar
 - 6.1 Goda möjligheter att utöva inflytande
 - 6.2 Folkinitiativet
 - 6.3 Medborgerlig förslagsrätt i fullmäktige
 - 6.4 Självförvaltningsorgan skall kunna ges vidgade befogenheter
 - 6.5 Demokratiska processer och IT
 - 6.6 Medborgarpaneler
 - 6.7 Ungdomsråd
 - 6.8 Folkrådsforum
 - 6.9 Stöd till demokratiutveckling
 - 6.10 Kartläggning av den lagstiftning som berör ideella föreningar
 - 6.11 Allmänna samlingslokaler
 - 6.12 Ökad tillgänglighet till den kommunala demokratins institutioner
- 7 Den kommunala demokratins funktionssätt
 - 7.1 Starka demokratiska institutioner
 - 7.2 Demokrati som princip
 - 7.3 Fullmäktige skall ta ställning till vissa beslut i kommunala företag
 - 7.4 Återremiss
 - 7.5 Lyftningsrätt införs inte
- 8 Förtroendevalda
 - 8.1 Fler förtroendevalda
 - 8.2 Åtgärder för att förbättra förtroendevaldas arbetsvillkor
 - 8.2.1 Rätt till ledighet för förtroendevalda med oregelbundna arbetstider
 - 8.2.2 Rätt till ledighet för uppdrag i kommunala företag
 - 8.2.3 Ekonomiska ersättningar
 - 8.2.4 Rätt att behålla uppdrag trots flytt
 - 8.2.5 Förtroendevalda med funktionshinder

- 8.3 Val till fullmäktigeberedningar
- 8.4 Våld och hot mot förtroendevalda
- 9 Förvaltningen
 - 9.1 Det allmänna skall finnas företrätt i hela landet
 - 9.2 Insyn och öppenhet
 - 9.3 Medborgerlig insyn i offentligt finansierad verksamhet
 - 9.3.1 Utgångspunkter
 - 9.3.2 Allmänhetens insyn i kommunal verksamhet som bedrivs på entreprenad
 - 9.3.3 Allmänhetens insyn i fristående skolor
 - 9.4 Offentliga sammanträden med fullmäktigeberedningar
 - 9.5 Öppna Sverige
- 10 Demokratiskt beslutsfattande i en ny tid
 - 10.1 Ett politiskt system med flera olika nivåer och kompetenser
 - 10.2 Att främja öppenhet, inflytande och möjligheter till ansvarutkrävande
 - 10.3 Översyn av remissförfarandet
 - 10.4 Insyn i finansiering av politiska partier och personvalskampanjer
- 11 Demokratisk medvetenhet
 - 11.1 Att främja demokratisk medvetenhet
 - 11.2 Skolan
 - 11.2.1 Goda kunskaper om samtliga samhällsnivåer
 - 11.2.2 De politiska partiernas och de politiska ungdomsförbundens roll i skolan
 - 11.2.3 Förbättrad information om den svenska demokratin i introduktionsprogram och sfi för personer med utländsk bakgrund
 - 11.4 Forum för Levande historia
 - 11.5 Ökad kunskap om mänskliga rättigheter
- 12 Kunskap om demokratins förutsättningar och funktionssätt
 - 12.1 Att främja ökad kunskap
 - 12.2 Mångvetenskaplig forskning

12.3 Demokratistatistik
12.4 Nya fora för internationellt erfarenhetsutbyte
13 Konsekvenser av förslagen
13.1 Ekonomiska konsekvenser
13.2 Effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar m.m
13.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män
14 Ikraftträdande
15 Författningskommentar
15.1 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)
15.2 Förslaget till lag om ändring i skollagen (1985:1100)
15.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar .
Bilaga 1 Sammanfattning av betänkandet Att vara med på riktigt –demokratiutveckling i kommuner och landsting (SOU 2001:48)
Bilaga 2 Kommitténs lagförslag (SOU 2001:48)
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser (SOU 2001:48)
Bilaga 4 Promemorians lagförslag (Ds 2001:33)
Bilaga 5 Förteckning över remissinstanser (Ds 2001:33)
Bilaga 6 Sammanfattning av departementspromemorian Ökade möjligheter till brukarinflytande (Ds2001:34)
Bilaga 7 Promemorians lagförslag (Ds 2001:34)
Bilaga 8 Förteckning över remissinstanser (Ds 2001:34)
Bilaga 9 Lagrådsremissens lagförslag
Bilaga 10 Lagrådets yttrande
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 januari 2002
Rättsdatablad

Några citat från propositionen.

Makten. Representativ demokrati. EU.

Sid 20: “Det svenska folkstyrets karaktär.

I regeringsformens (RF) inledningsparagraf återges de grundläggande ramarna för det svenska statskicket. Där anges att: ”All offentlig makt i Sverige utgår från folket. Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse. Den offentliga makten utövas under lagarna.”

Inledningsparagrafen ger uttryck åt det svenska statskickets karaktär av folkstyrelse. I dess första stycke kommer det klart till uttryck att den politiska makten ligger förankrad hos medborgarna. För att ytterligare klargöra folkstyrelsens karaktär anges i andra stycket bl.a. att folkstyrelsen förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse.

I den representativa demokratin uttrycker medborgarna sin politiska vilja främst genom att i val utse sina företrädare och genom opinionsbildning. De valda företrädarna ges förtroendet att fatta beslut på deras vägnar. I de allmänna valen har medborgarna sedan möjlighet att ställa de förtroendevalda till svars för de beslut de fattat.

Som Demokratiutredningen framhåller har partierna traditionellt en central roll som länk mellan medborgarna och den politiska makten. Deras uppgift är att formulera och kanalisera medborgarnas åsikter och krav. De representerar olika ideologiska samhällssyner och skall väga samman olika önskemål och krav till en sammanhängande helhet.

Sverige har under långt tid kunnat uppvisa ett i

jämförelse med många andra etablerade demokratier högt deltagande bland medborgarna i de allmänna valen. Sverige har också haft ett rikt föreningsliv och de traditionella folkrörelserna, t.ex. fackföreningsrörelsen, har haft en stor betydelse för den svenska folkstyrelsens införande och utveckling....”.

Sid 21:“Politikens förutsättningar och villkor förändras.

På många sätt har den verklighet som under det förra seklet utgjorde ramarna för den svenska demokratin förändrats. Demokratiutredningen pekar bl.a. på globaliseringen, informationsteknikens spridning och utveckling, invandringen och därmed den ökade etniska och kulturella mångfalden i Sverige samt kunskaps-samhällets framväxt. Utredningen lyfter också fram de mer allmänna förskjutningar i människors tänkande, attityder och beteenden som pågår. Medborgarna uppvisar i dag exempelvis en lägre auktoritetstro och en ökad självständighet. Den finansiella krisen i Sverige under början av 1990-talet hade också stor betydelse då den bl.a. resulterade i nedskärningar i de offentliga välfärdssystemen, liksom skatte- och avgiftshöjningar. Viktigt är också Sveriges medlemskap i den Europeiska unionen 1995 som innebar att ytterligare en nivå för samhällsstyrning tillkom. Med det följde att en del av de beslut som tidigare fattats av svenska organ nu fattas inom ramen för EU. I många fall måste också de svenska institutionerna numera samverka med EU:s institutioner.

Politikens förutsättningar och villkor har också på andra sätt förändrats mer direkt. Traditionella kommunikationskanaler mellan förtroendevalda och väljare har minskat i betydelse genom utvecklingen av moderna massmedia. Nya mötesplatser och nya former av politisk aktivitet växer fram med hjälp av informations-

tekniken. Den politiska dagordningen har blivit mer omfattande. Partiidentifikationen har successivt minskat bland väljarna, dvs. allt färre väljare kan känna samhörighet med något parti. Utvecklingen har på det senare området varit densamma i flera demokratiska länder, men Sverige tycks dock ha haft en något starkare trend och dessutom en mer sammanhängande utvecklingslinje. Medborgarnas väljarbeteende har också blivit mer flexibelt. Andelen som byter parti mellan valen har ökat. Inte heller i detta avseende är Sverige unikt – även i andra jämförbara länder är väljarna rörligare än tidigare. Andelen som röstar på olika partier vid samma valtillfälle har också ökat. Dessutom visar medborgarna vikande deltagande i de traditionella representativa kanalerna för inflytande samtidigt som engagemanget tar sig delvis nya uttryck.”

Om information.

Sid 38: “Allmänna utgångspunkter för att främja ett demokratiskt samhälle.

Det finns en rad områden som är av grundläggande betydelse för att mer allmänt främja ett demokratiskt samhälle. Insatser för att utveckla och stärka demokratin görs inom ett stort antal politikområden, t.ex. barnpolitiken, ungdomspolitiken, utbildningspolitiken, handikappolitiken, integrationspolitiken, jämställdhetspolitiken, rättsväsendet, folkrörelsepolitiken, forskningspolitiken, mediepolitiken, förvaltningspolitiken och utrikespolitiken...

I en demokrati har fria och självständiga medier en central funktion att fylla för en mångfald i nyhetsförmedling och opinionsbildning. Varje demokratiskt samhälle förutsätter ett öppet och allsidigt kommunikationssystem som erbjuder hela befolkningen på lika villkor tillgång till arenor för såväl information och

opinionsbildning som kultur och underhållning. Ett demokratiskt samhälle kräver aktiva och väl informerade medborgare. I detta sammanhang bör också nämnas att de offentliga biblioteken spelar en ovärderlig roll.

I Sverige finns sedan länge ett starkt stöd för en radio och television i allmänhetens tjänst av hög kvalitet och med ett brett och varierat utbud präglat av stor mångfald. Uppgifterna för radio och TV i allmänhetens tjänst kan på ett allmänt plan beskrivas som att ge alla tillgång till ett allsidigt och oberoende programutbud av hög kvalitet fritt från reklambudskap. Detta innebär bl.a. att sändningarna skall kunna tas emot i hela landet och att programverksamheten skall vara så sammansatt och varierad att den rör sig från det breda anslaget till det mera särpräglade, samtidigt som medborgarna får chansen till nya och oväntade val av program och genrer. Det innebär också att sändningarna skall präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt uppfylla krav på opartiskhet, saktlighet och oberoende av såväl staten som privata intressen, av politiska, ekonomiska och andra maktsfärer....”

Sid 61: “Medborgarnas förmåga att söka och hitta information, skaffa sig kunskap liksom att föra en dialog på Internet kommer att ha en stor betydelse för medborgarnas deltagande i den politiska processen i framtiden. I arbetet med att utveckla metoder för att främja dialog med hjälp av IT är barn och ungdomar en viktig målgrupp. Kunskapen om och användningen av Internet är bred bland barn och ungdomar varför detta är ett effektivt sätt att nå och engagera dem. Det är därför viktigt att information görs tillgänglig i lämpliga former för att barn och ungdomar i olika åldrar skall kunna tillgodogöra sig samhällsinformation....

Myndigheterna skall informera medborgarna om vad de kan förvänta sig och kräva av myndighetens service. Bland annat kommer Internet att användas för att lämna sådan information. I försöksverksamheten ingår också att utveckla dialogen med medborgare och företag för att inhämta synpunkter från dem som är beroende av myndigheternas service.

Användning av modern teknik kommer att vara ett av sätten att utveckla denna dialog. Många av de tjänster som riktar sig till individer och företag kommer i framtiden att erbjudas via Internet. Statliga myndigheter måste därför i större utsträckning samverka såväl med varandra som med kommuner, landsting och näringsliv för att skapa rationella servicelösningar för alla parter. Enskilda individer och företag bör, så långt som det är möjligt, enkelt kunna hämta och lämna den information som är relevant i varje enskild situation, oavsett hur informationsansvaret är fördelat mellan myndigheter eller mellan stat, kommun och landsting.

Tillgången till information

Tillgången till information är en grundförutsättning för demokratin. I stort sett all offentlig statistik från SCB kan i dag laddas hem så att var och en kan skaffa sig grundläggande information om samhället.

Regeringen har i en lagrådsremiss föreslagit att myndigheter skall, med vissa undantag, vara skyldiga att lämna ut allmänna handlingar på elektronisk väg. Sedan flera år finns bl.a. lagar, förordningar, offentliga utredningar och regeringens propositioner tillgängliga på Internet. Detta är en del av det offentliga rättssystemet som är reglerat i rättsinformationsförordningen (1999:175) och som finns tillgängligt genom portalen Lagrummet (www.lagrummet.gov.se) Regeringens ambitioner med rättsinformationssystemet finns beskrivna i skrivelsen Ett nytt offentligt

rättsinformationssystem (skr. 1998/99:17).....

Mångfald i media

För en reell valfrihet är det viktigt att det finns en bredd och en mångfald av olika medier och informationskanaler. Det har blivit allt vanligare att media köps upp, läggs samman eller läggs ner. Det bildas konglomerat av olika media som ägs av samma intressen. En allt för stor koncentration av makt och ägande inom medieområdet kan hota grundvalarna för fria och självständiga massmedier. Det finns också en tydlig tendens mot s.k. infotainment, en integration av nyhetsmedia och underhållning. Det är av stor vikt att regeringen aktivt stödjer yttrandefrihet, mångfalden samt massmediernas oberoende och tillgänglighet.....

Informationsteknik för att stödja demokratin och skapa forum för dialog

Den nya tekniken har en stor potential när det gäller att vidga medborgarnas möjligheter att delta i och påverka formuleringar av problem och att delta i diskussioner före beslut i folkvalda församlingar.....

Den statliga och kommunala politiken bör i första hand inrikta sig på att utveckla tekniker och metoder inom IT för att främja en representativ demokrati med brett medborgerligt deltagande. Användningen av informationsteknik i demokratins tjänst kommer därför under de närmaste åren i hög grad att präglas av försök och experiment.

En IT-arbetsgrupp

Regeringen anser att dessa frågor måste hållas samman på ett mer organiserat och samordnat sätt. Det gäller att metodiskt samarbeta med många olika aktörer för att utveckla den moderna informationstekniken som stöd för demokratin.

Mot denna bakgrund avser regeringen att tillsätta en

arbetsgrupp inom Regeringskansliet. Den skall fungera som ett forum för erfarenhetsutbyte mellan aktörer som är aktiva i dessa frågor. Den skall följa forskning och utveckling av nya tekniker och metoder inom IT för att främja en representativ demokrati med brett medborgerligt deltagande.”

Sid 66: “Olika medborgarsammanslutningars förutsättningar och möjligheter att delta i den politiska processen behöver utvecklas.

Regeringen avser därför att genomföra återkommande s.k. folkrörelseforum för dialog mellan å ena sidan regeringen och dess förvaltningsmyndigheter och å andra sidan företrädare för folkrörelser, föreningar och andra medborgarsammanslutningar.”

Sid 68: “Allmänna samlingslokaler.

En förutsättning för att den lokala demokratin skall kunna utvecklas och stärkas är att det erbjuds goda möjligheter för människor att sluta sig samman och mötas i lokala föreningar och grupper. Ett viktigt inslag i regeringens politik är att bidra till att det runt om i landet skapas tillgång till bra och ändamålsenliga samlingslokaler för föreningsengagemang och andra möten mellan människor.”

Förtroendevalda. Myndigheter. Insyn. Beslut.

Sid 71: ” För att fullmäktige i praktiken skall kunna ha den centrala roll som grundlagen förutsätter krävs det att centrala beslut också i praktiken behandlas i fullmäktige. Det är därför exempelvis viktigt att fullmäktige har inflytande över beslut som fattas i de kommunala bolagen. Kommuner och landsting har också ett ansvar att inte delegera allt för många upp-

gifter till sina nämnder på ett sätt som inskränker fullmäktiges kompetens.

För att de förtroendevalda i fullmäktige skall kunna fatta korrekta beslut fordras också att det finns ett fullgott beslutsunderlag. Genom en god beredning kan fullmäktiges möjlighet att fatta ett beslut där beslutets konsekvenser är genomlysta garanteras. “

Sid 73: “Regeringen vill i detta sammanhang peka på det uppdrag som lämnats till Statskontoret för att skapa ett system för kontinuerlig nationell uppföljning av väsentliga nyckeltal vad gäller samtliga kommuners och landstings organisations-, styr- och verksamhetsformer liksom väsentliga nyckeltal vad gäller demokrati och rättssäkerhet i samtliga kommuner och landsting (Ju2000/3066/D).”

Sid 82: “Den som redan är förtroendevald har en nyckelroll i att agera och uppträda som medborgarnas ombud.

Alltför ofta uppfattas den förtroendevalde både av sig själva och av omgivningen, som en del av förvaltningen. Ett sätt att tydliggöra sin roll är att de förtroendevalda i ökad utsträckning bjuder in till mer direkt deltagande i den politiska processen. Internet kan här erbjuda möjligheter för medborgare och förtroendevalda att bygga nya relationer. De politiska partierna har en roll att visa vad politik handlar om och vad exempelvis samarbetet över kommun- och nationsgränserna innebär för nya möjligheter och utmaningar för politiken och förtroendeuppdraget. Skolan har en central uppgift genom att på ett tidigt stadium ge grundläggande och intresseväckande kunskaper om de olika nivåernas ansvarsområden, politikens villkor osv.....

De politiska partierna har en avgörande uppgift att själva ta kontakt, tillfråga och uppmuntra såväl partimedlemmar som inte har något förtroendeuppdrag som

medborgare som kan tänka sig att både bli partimedlemmar och förtroendevalda. Partierna har också en viktig uppgift att fungera som arenor för öppna möten, fria samtal och för engagemang i frågor som berör medborgarna.....

En av huvudpunkterna i regeringens förvaltningspolitik är att den statliga verksamheten måste ha ett tydligt medborgarfokus....

Kvalitetsarbetet är av central betydelse för medborgarnas förtroende för förvaltningen samt för genomförandet av de politiska besluten. I den förvaltningspolitiska propositionen, Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136), gör regeringen bedömningen att ett systematiskt kvalitetsarbete bör ingå som en viktig del i varje myndighets arbete med att utveckla sin verksamhet.”

Sid 100: “Insyn och öppenhet

Insyn och öppenhet är grundläggande förutsättningar för en demokrati. Med insyn menas medborgarnas rätt att på olika sätt få inblick i myndigheternas arbete t.ex. genom att ta del av allmänna handlingar. Insynen garanteras i Sverige genom ett unikt regelverk. Öppenheten är emellertid även beroende av de förtroendevaldas eller förvaltningens egna åtgärder för att informera om verksamheten etc. för att underlätta medborgarnas möjligheter att få insyn. Enligt regeringen bör den allmänna strävan vara så stor öppenhet som möjligt på kommunal, landstingskommunal, nationell och EU-nivå. Strävan bör också vara att på samtliga nivåer säkerställa så stor insyn som möjligt.....

Under senare år har kommunal verksamhet i allt större utsträckning kommit att bedrivas i privaträttsliga former. Vid utgången av år 1999 fanns det 1 079 helägda kommunala företag. Med företag avses aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk förening, ideell före-

ning eller stiftelse (jfr 3 kap. 16 § kommunallagen). Inom dessa företag hanteras förhållandevis stora ekonomiska värden. De helägda kommunala företagens omsättning utgjorde år 1999 cirka 17 procent av den kommunala sektorns sammanlagda omsättning.”

Sid 111: “Ett politiskt system med flera olika nivåer och kompetenser.

Förutsättningarna för den svenska demokratin har förändrats. Bland annat fattas politiska beslut numera på många olika nivåer: lokal, kommunal, regional, nationell och internationell nivå. Inför framtiden finns det anledning att särskilt uppmärksamma vad ett politiskt system med flera olika nivåer och kompetenser får för konsekvenser för det demokratiska beslutsfattandet.

Flernivåstyrets följder har särskilt aktualiserats i och med Sveriges medlemskap i EU. Många politiska beslut som tidigare fattades på nationell nivå fattas nu på EU-nivån. Samtidigt tillämpas inom EU den s.k. subsidiaritetsprincipen, vilken innebär att besluten skall fattas så nära medborgarna som möjligt.

EU-arbetet och deltagandet i andra internationella organisationer får effekt på den politiska styrningen i Sverige. Exempelvis fattar EU många beslut där genomförandet åligger den regionala eller lokala nivån. Det är också regering och riksdag som exempelvis ratificerar internationella konventioner men där många av åtagandena ligger inom ramen för kommunernas kompetens.

I den alltmer komplexa flernivåstyrningen fattas också fler politiska beslut genom förhandlingar. Genomförandet av EU-politiken sker i stor utsträckning genom etablering av partnerskap med nationella, regionala och kommunala organ samt med företrädare för enskilda näringsintressen, företag och intresseorga-

nisationer. Inom Sverige kännetecknas regionalpolitiken också av partnerskap. Idéspridning från detta sätt att arbeta har kraftfullt påverkat andra sammanhang. Ett belysande exempel är den omfattande processen med tillväxtavtal som involverat alla svenska regioner i ett intensivt arbete med utvecklingsfrågor under slutet av 1990-talet. Bland förhandlingsforskare och praktiker är det en allmänt omfattad tes att tystnad under förhandlingsskedet gynnar möjligheterna att nå ett eftersträvat resultat. För medborgarna kan det emellertid vara svårt att få insyn och ha inflytande i sådana beslutsprocesser även om syfte, motiv och resultat vid förhandlingar redovisas. När beslut vuxit fram i nätverk och partnerskap försvåras också ansvarsutkrävandet.....

Den samlade kunskapen om och förtrogenheten med demokratiskt beslutsfattande utgår i första hand ifrån demokratiskt beslutsfattande inom nationalstatens ram. Det är viktigt att öka kunskapen och medvetenheten om de nya formerna av beslutsfattande som växer fram i och med det alltmer komplexa flernivåstyret. Strukturer bör skapas som ger medborgarna möjlighet till god insyn, delaktighet och inflytande liksom goda förutsättningar för ansvarsutkrävande.”

Medvetenhet. Skolan. Kunskap. Demokratiforskning och demokratistategier.

Sid 116:”Att främja demokratisk medvetenhet.

En demokratisk medvetenhet är en insikt om att det är medborgarna i en demokrati som utgör demokratin. Det är en insikt om att demokratin intebara ger rättigheter utan att medborgarna i en demokrati också har ett ansvar. Det handlar här om varje medborgares skyldighet att visa tolerans och respekt för andra männis-

kor. Det handlar om empati och solidaritet, och om ett engagemang och ansvar som sträcker sig utöver egenintresse, familjeband, kön, etnicitet, religion etc. En demokratisk medvetenhet handlar om att känna det ansvar för demokratins fortlevnad som var och en har. I detta ingår en medvetenhet om att rösträtten är en viktig grundval för detta. Att de som väljer att inte rösta är väl medvetna om att andras åsikter då får ett större genomslag. Det ingår också en medvetenhet om vad de förtroendevalda har för uppgift och betydelse för den representativa demokratin.

En uthållig demokrati förutsätter att den demokratiska medvetenheten är stor hos medborgarna och deras företrädare. För att uppnå detta måste varje medborgare ges makt att råda över sina egna livsbetingelser och ges möjlighet att utveckla en kompetens att lösa sina konflikter tillsammans med andra i demokratisk anda. Medborgarnas politiska projekt kommer i framtiden att skilja sig åt och bli alltmer fragmenterade. Det gör att det framöver blir ännu viktigare att förstärka en medborgaranda som kan skapa demokratiska institutioner med förmåga att lösa konflikter.

Skolningen i demokratisk medvetenhet måste förbättras ytterligare. Särskild tyngd bör läggas vid att utveckla metoder för att förankra ett demokratiskt medvetande bland barn och unga.

Ansvar för att uppnå en ökad medvetenhet måste bäras av alla men vissa har ett särskilt stort ansvar. Forskning och folkbildning har av tradition haft en stark ställning i Sverige vad gäller att öka kunskapen om samhället och demokratin och att fostra medborgare i demokratisk medvetenhet. Fri och från staten autonom forskning och folkbildning har framöver fortsatt stor betydelse. Regeringen vill i detta sammanhang särskilt betona att skolan har en nyckelroll. Därutöver bör även kommunerna och landstingens be-

tydelse framhållas. På den kommunala nivån är det lättare att få inblick i hur den politiska processen fungerar eftersom den är närmare medborgarna. Den kommunala nivån har också stor betydelse för medborgarna i deras vardag. Kommuner och landsting ansvarar för ett stort antal frågor som många påverkas av och känner ett stort engagemang i. Här kan bl.a. barn och unga praktisera demokrati i praktiken genom att de exempelvis själva kan få möjlighet att lämna förslag till kommun- eller landstingsfullmäktige.

En viktig roll har exempelvis även aktiva arkiv, bibliotek och museer. De kan både erbjuda mötesplatser och ge möjligheter att hämta kunskaper och insikter som ger redskap för att aktivt kunna medverka i samhället. Regeringen har nyligen gett ett uppdrag till Kungliga biblioteket, Statens kulturråd och Riksarkivet angående samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer (2001-10-25, beslutsnr 14, Kulturdepartementet.). Bakgrunden är regeringens uppfattning att samlingar, bestånd och övrigt material som finns på arkiv, bibliotek och museer är en nödvändig del av vårt kulturarv och en betydelsefull källa till kunskap och information om vårt samhälle och dess utveckling.....

Skolan som kunskapsförmedlare och demokratisk arena

Skolan har en central roll för att främja demokratins idéer. Enligt 1 kap. 2 § skollagen (1985:1100) skall verksamheten i skolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Av läroplanerna framgår att undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer (läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf 94). Grundskolan skall förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhällslivet, medan gymnasieskolan skall utveckla elevernas förmåga att aktivt delta i samhällslivet.

Den svenska skolan förmedlar emellertid en bild av en alltför passiv medborgarroll i demokratin. Kommundemokratikommittén refererar till en genomgång av svenska samhällskunskapsböcker för gymnasieskolan som visar att medborgarna i dessa förvisso ofta framställs som bärare av makt, men inte som utövare av makt. Ur ett internationellt perspektiv tenderar svenska ungdomar också att i mindre utsträckning än genomsnittet betona vikten av politisk aktivitet i medborgarrollen (Torney-Purta m.fl., *Citizenship and Education in Twenty-eight Countries. Civic Knowledge and Engagement at Age Fourteen*, 2001). Regeringen betraktar detta med oro. Undervisningens genomslagskraft på barns och ungdomars beteende är stor, och det är viktigt att innehållet i undervisningen förmedlar värdet av politiskt aktiva medborgare i en demokrati. Bilden av demokratin bör vara att den inbegriper många former av politisk aktivitet, både traditionella och icke traditionella.....

Regeringen vill understryka vikten av att skolan förmedlar kunskaper om och insikter i konkurrerande samhälls- och historieuppfattningar och dess konsekvenser samt värdet av aktiva medborgare. Dessutom måste skolan vara en demokratisk arena där eleverna själva får uppleva demokrati i praktiken. Inflytandet bör finnas både på elevnivå, klassnivå och skolnivå ...

Statens skolverk (Skolverket) genomför också en rad åtgärder, exempelvis har verket tillsammans med Växjö universitet påbörjat ett arbete med att utveckla ett diagnostiskt material som syftar till att mäta elevens demokratiska kompetens. Materialet är tänkt att inkludera både rena kunskaper om vad demokrati är och argumentationsövningar. I sammanhanget kan också nämnas att det inom projektet Tid för Demokrati nyligen öppnats ett diskussionsforum på www.demokratitorget.gov.se för lärare som önskar utbyta er-

farenheter om hur man kan arbeta med demokratifrågor i undervisningen.....

God kunskap om alla samhällsnivåer bör ges i skolan. Vid kommande revidering av grundskolans kursplaner bör betydelsen av kunskap om de olika nivåerna tydliggöras. Behovet av kommentarer och referensmaterial för att stödja sådan undervisning i grundskolan och gymnasieskolan bör också ses över.....

För förståelse av politik och samhälle i dag krävs kunskap om samtliga samhällsnivåer och deras kompetens samt om relationerna mellan dem. Sådan kunskap bör förmedlas av skolan. I grundskolan och gymnasieskolans kursplaner för samhällskunskapsämnet finns emellertid inga uttryckliga mål för elevernas kunskaper om den kommunala nivån. Vilka kunskaper eleverna skall uppnå om denna nivå framgår i stället indirekt av andra skrivningar.....

Enligt regeringens mening är det viktigt att skolundervisningen ger goda kunskaper om samtliga nivåer. Det är viktigt dels för elevernas kunskaper om och förståelse för det politiska systemet, dels för deras benägenhet att agera politiskt. Ensidig koncentration till en eller ett par samhällsnivåer innebär inte bara sämre kunskaper om hur övriga nivåer fungerar, utan leder också till mindre förståelse av de studerade nivåerna och deras roll i det politiska systemet. Att eleverna skall uppnå goda kunskaper om samtliga nivåer bör framgå av kursplanerna.”

Sid 127:” Att främja ökad kunskap.

Det finns i dag ett stort behov av att skapa ökad kunskap om demokratins förutsättningar och funktionssätt. Det kan bl.a. ske genom forskning, uppföljning och utvärdering samt genom nationellt och internationellt erfarenhetsutbyte. Demokratiutredningens publicerade under sitt arbete 1999–2000 forskarvo-

lymer där drygt ett hundra forskare inom samhällsvetenskap och humaniora belyste olika aspekter på den svenska folkstyrelsens utveckling.....

Mångvetenskaplig forskning om demokratin bör stimuleras. Regeringen avser att tillföra Vetenskapsrådet 5 miljoner kronor från och med 2003. Medlen skall i första hand användas för att bygga upp ett nätverk och en nationell plattform där såväl doktorander som redan etablerade forskare från olika ämnen och lärosäten kan mötas. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan om finansiering.”

Sid 131: “Nya fora för internationellt erfarenhetsutbyte

För att stärka demokratin i Sverige och internationellt bör Sverige delta i och bidra till utvecklingen av fora och processer för erfarenhetsutbyte och samarbete kring demokratiutvecklingsfrågor inom EU, Europarådet, FN och det internationella samfundet i övrigt....

I dag saknas mer permanenta, internationella fora och processer där frågor rörande utveckling och stärkande av demokratin i s.k. etablerade demokratier behandlas mer sammanhållet. Det finns fora för att diskutera förvaltningsfrågor, lokal demokrati, det civila samhällets roll, mänskliga rättigheter etc. men inget forum som inkluderar alla dessa och för in ett deltagandeperspektiv. De diskussioner som förs inom det internationella samfundet om hur demokratin kan stärkas och fördjupas fokuserar ofta på unga demokratier eller länder som befinner sig i en övergångsfas mellan ett icke-demokratiskt styrelseskick och ett demokratiskt.

Även i de etablerade demokratierna behövs emellertid långsiktiga strategier och långsiktigt arbete för att fördjupa folkstyrelsen. Demokrati är en process, som kontinuerligt behöver näring för att utvecklas.”

Några kommentarer om demokratipropositionen. Vad ska demokratin användas till ?

I propositionen behandlas inte frågan om vad demokratin ska användas till. Den behandlar inflytande, röstning, beslutsordningar, förtroendevaldas tid och ersättningar och liknande saker. Demokratin har blivit besvärligare efter inträdet i EU. Medborgarna bör bli mer medvetna och engagera sig mer tycker regeringen, men redovisar inga studier om regeringens, partiernas och de förtroendevaldas engagemang och kunskaper - om demokratin fungerar illa är det väljarnas fel.

Men det viktigaste är väl ändå vad man vill uppnå med demokratin, vad den ska användas till?

Citaten i det föregående innehåller det som i propositionens skrivs om mål, kunskaper och information. Ett allmänt mål är att medborgarna ska medverka i demokratin, men vad de ska besluta om nämns inte.

Det nämns att Sveriges Television och Sveriges Radio är mycket bra, att Internet nog kan ge information, att bibliotek, arkiv och museer är bra att ha. Tidningarna är kommersiella. Regeringen har överdrivna uppfattningar om hur mycket nödvändig statistik man kan få från SCB.

Skolan är viktigt, men regeringen tycker inte riktigt bra.

Det bör forskas mer om demokrati menar regeringen, det behövs strategier för att fördjupa folkstyrelsen.

En strategi finns i forskningsarbetet om samhällsplaneringens problem, som beskrivs på Sven Wimmells hemsida på Internet:

<http://w1.861.telia.com/~u86105430/>

Där behandlas bl a vad demokratin ska användas till.

1-9 Mänskliga verksamheter.

- 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter
- 2 Religiösa verksamheter o d
- 3 Politikvetenskaper. Politiska verksamheter.
- 4 Sambandsforskning. Informationsstruktur.
- 5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
- 6 Teknologiska /ekonomiska verksamheter.
- 7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
- 8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
- 9 Saklitterärt. Allm. geografi. Biografi. Allm. historia

1 Psykologiska och filosofiska verksamheter

- 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
- 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
- 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsök.
- 103 Allm. encyklopedier. Övergripande värderingar
- 104 Övergripande filosofiska verks. om samband
- 105 Övergripande om samhällsforskning o-planering
- 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
- 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
- 108 Samhällskunskap. Samhällsguiden.
- 109 Idé- filosofi- och lärdomshistoria.
- 11/19 Individernas inre verkligheter.
- 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
- 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
- 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
- 14 Individens ideologi / uppfattning om samband od
- 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
- 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.
- 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
- 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2 Religiösa verksamheter o d

- 20 Övergripande religiösa verksamheter o d
- 21 Allmän religionsvetenskap
- 22/28 Kristna religioner
- 29 Icke kristna religioner o d

Sven Winnell 020120:

Några kommentare till hemsidan på Internet.

Sven Winnells hemsida:

<http://w1.861.telia.com/~u86105430/>

En relativt kort redovisning av ett forskningsarbete med titeln:

” Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen.”

Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter.

1-9 Mänskliga verksamheter.

De mänskliga verksamheterna har avgörande eller i varje fall mycket stor betydelse för världens framtid.

10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar.

Ledande, övergripande filosofiska verksamheter om samhället finns i 101-109. Verksamheterna är svårfångade, men i det redovisade systemet har lagts in citat från den nya läroplanen för grundskolan mm, som avses klargöra avdelningarnas innehåll. Bl a har i 103 lagts in FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och en kort redovisning av Agenda 21, den s k Rio-deklarationen. Dessa två dokument kan bilda utgångspunkt för vad man bör sträva efter när människorna genom sina verksamheter förändrar världen.

11-19 Människornas inre verkligheter. Individernas tankar, tycken och psykiska processer.

Individernas viljor påverkar bl a de politiska processerna som leder fram till lagar och förordningar, penningfördelningar o d som i praktiken har stor betydelse för individernas levnadsförhållanden.

Men individernas viljor är resultat av mycket komplicerade psykiska processer som troligen ofta leder till viljetrytningar som är oförnuftiga. För att kunna vilja på ett förnuftigt sätt måste man ha goda kun-

skaper om mycket och troligen om mer än människor mestadels har kunskaper om.

Det är viktigt att de politiska planeringarna när det gäller förslag till nya lagar och förordningar etc noga redovisar konsekvenserna för individernas levnadsförhållanden sedda i jämlikhetsperspektiv, dvs konsekvenserna för individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer.

För att vilja på ett förnuftigt sätt måste idividerna bl a ha riktiga uppfattningar om de stora sammanhangen i världen, något som kan uttryckas som att ha bra livsåskådningar eller bra ideologier.

Till ideologierna kan räknas individernas religioner. Hur individernas religioner i själva verket är beskaffade i de enskilda fallen är svårt att få klarhet i.

2. 20-29 Religiösa verksamheter.

Avdelningarna 20-29 gäller religiösa verksamheter som de framträder i den yttre verkligheten och så som de förmodas vara i människornas inre verkligheter när de rättar in sig efter religionernas officiella dogmer och regler. Religionerna påverkar individernas viljor på ett oklart sätt.

22-28 gäller de kristna religionerna enligt de för varje samfund gällande tankegångarna och reglerna, men det är inte alldeles givet att individerna ansluter sig till reglerna i de samfund de menar sig tillhöra.

29 gäller ej kristna religioner, bland vilka hinduism, buddism, judendom och islam samt koreanska, japanska och kinesiska religioner anses omfattade av många.

Vanligen, eller ofta, är i världen religionerna skilda från staternas affärer, men i vissa länder ingår religiösa föreställningar som underlag för statsapparaternas verksamheter, det gäller bl a i vissa länder med islamsk dominans.

De religiösa verksamheterna kan ses som specialfall av de filosofiska verksamheterna och kan ses som bihang till dessa.

3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.

- 31 Statistik och demografi
- 32 Statsvetenskap
- 33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
- 34 Lagar o förordningar, traktat, juridik

- 35 De demokratiskt valda församlingarnas verks.
- 351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
- 352 Kommun- och landstingsfullmäktige (o mots.)
- 353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
- 354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)

- 36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
- 36...om individernas kroppsliga förhållanden.
- 37...om utbildning o d.
- 38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
- 39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d

4 Sambandsforskning.Informationsstruktur.

- 40 Systemvetenskap. Infostruktur. 41-49.

5 Naturforskning.Matematikverksamheter.

- 50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
- 51 Matematik
- 52 Astronomi, rymdforskning
- 53 Fysik o d
- 54 Kemi o d
- 55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
- 56 Paleontologi, arkeologi o d
- 57 Biologi,ekologi.Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
- 58 Botanik.
- 59 Zoologi

31 Statistik, 32 Statsvetenskap och 33 Nationalekonomi. Avdelningar. för vetenskapliga forskningar som på sina olika sätt berör de politiska verksamheterna.

34 Lagar och förordningar. Nästan alla verksamheter är mer eller mindre reglerade genom lagar och förordningar eller genom penninganslag och bidrag från skattemedel. Domstolar tolkar lagarna. Som lagar gäller också föreskrifter i internationella överenskommelser som svenska staten gjort, bl a med EU och FN.

35 Offentlig politisk förvaltning.

Hit hör i första hand de demokratiskt valda församlingarnas verksamheter, i riksdagen och kommunfullmäktige etc och numera även i de demokratiska församlingarna i EU. Verksamheter i FN hör i viss mån hit. I andra hand hör hit verksamheterna i de demokratiska församlingarnas verkställande politiska organ, dvs regeringen och kommunstyrelserna etc.

Vanligen är det så att regeringen ger förslag till riksdagen på underlag av offentliga utredningar o d i 36-39. I riksdagen kompletterar oppositionspartierna med sina egna utredningar och med sina egna tolkningar av de offentliga utredningarna. Riksdagen stiftar lagar och fördelar skattemedel och delegerar till regeringen att utfärda förordningar.

36-39 Politiska krav och politisk planering.

Det uppstår ideligen behov av att ändra lagar och förordningar. Folkets önskemål kanaliseras genom de politiska partierna. De borde hålla igång planeringar som underlag för krav i riksdagen och i de demokratiskt valda kommunala församlingarna, men partiernas planeringar är mycket utvecklade och har stora brister.

Partiernas verksamheter hör hemma i 36-39, som gäller politiska planeringar, dvs gäller utredningar om vad man bör vilja, och det med hänsyn till individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och individernas fysiska och sociala miljöer.

Statens offentliga utredningar görs vanligen med syfte att ge underlag för politiska beslut och kan då räknas hit. Utredningarna redovisar dock sällan på

lämpligaste sätt konsekvenserna av de förslag till åtgärder utredningarna kommer fram till. Konsekvenserna för individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, sedda i jämlikhetsperspektiv borde redovisas.

4. 40-49 Sambandsforskningsverksamheter.

Avdelningarna 40-49 är avsedda för undersökningar om samband mellan olika verksamheter, bl a till hjälp för de politiska planeringarna i 36-39. Denna sambandsforskning är dock ännu tämligen utvecklad, men är av betydelse om man vill att de politiska besluten skall vara förnuftiga.

5. 50-59 Naturforskning. De här verksamheterna gäller s k grundforskning. Tillämpningar i det praktiska livet av de framforskade rönen sker i avdelningarna 60-69 om ekonomiska verksamheter. Matematik, 51, förs enligt tradition till naturforskningen. 52 astronomi gäller universum med bl a vårt planetsystem och jorden sedd som planet. Avdelningen har nära kontakt med verksamheterna i 53 om fysik, där bl a materiens minsta delar, kvarkar od, studeras. Fysik har nära samband med verksamheterna om kemi i 54.

Avdelning 55 gäller geologi, meteorologi, hydrologi od, dvs gäller jordens uppbyggnad och rymden närmast däromkring. Här undersöks bl a klimat, tillgångar på vatten, olja, mineraler etc som är av ekonomisk betydelse för människorna. Utnyttjandet av tillgångarna sker genom verksamheter i avdelning 6.

Avdelning 56 gäller forskning kring utdöda växter och djur, paleontologi, och arkeologi o d.

Avdelningarna 57-59 gäller forskningar kring det levande, i 58 växtvärlden och i 59 djurvärlden. I 57 gäller verksamheterna sådant som är gemensamt för det levande, bl a forskningar om gener, ärftlighet, celler etc. Här också forskningar om ekologi. Grundforskningar om människan sker i viss utsträckning i avdelning 61 i anslutning till tillämpningar inom sjukvården. Vissa rön tillämpas i verksamheterna 63 om jordbruk, djurhållning, jakt och fiske, praktisk naturvård o d.

6 Teknologiska/ekonomiska verksamheter.

- 60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verks.
61 Hälso- o sjukvård, räddning od. Veterinärverks.
62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d).
63 Biologisk produktion. Jordbruk, skog, jakt,fiske.
- 64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning.642 Måltider,servering,restauranger
643 Organisation av boende, personalrum od, hotell
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning od.
645 Användning av inventarier o d.
646 Personlig hygien od,klädvård (ej 648 tvätt od)
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter
648 Städnings-, rengörings- o tvättverksamheter od.
649 Personvård: barn, hemsjukvård, allmänt hushållsarbete, hemtjänst
- 65 Adm, distribution, kommunikation, organisation
651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
6525-6529 Militära verksamheter
653 Handelsverksamheter.
654 Telekommunikationsverksamheter.
655 Förlagsverksamheter o d.
656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
657 Penningverksamheter.Finans Försäkring.Skatte
658 Allm.företagsekonomi.Arbeitsförmedling od
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.
- 66/68 Tillverkning av varor
66 Tillverkning av kemivaror o d
67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
68 Tillverkning av komplexvaror
69 Tillverkning/byggande av byggnader, anläggningar

6. 60-69 Ekonomiska verksamheter. Alla verksamheterna här bygger på rön inom naturforskningen.

61 Hälso- o sjukvårdsverks. räddning o d. Veterinärverks. Anatomi, fysiologi, hygien, räddning, sjukvårdsorganisation, läkemedel, sköterskevård, terapi, läkarverksamheter, tandläkare, specialiteter, veterinärverksamheter. 61 gäller i första hand människokroppen och dess vård i friskt och sjukt tillstånd och verksamheter med anknytning till det, bl a räddningstjänst, hygienkontroller, begravningsverksamheter od. Anläggningar och utrustningar som behövs för verksamheterna konstrueras i 62, formges med hänsyn till estetik, social miljö od i 7 och tillverkas i 66-69. Läkemedelsforskning kan anses ingå i 61. Läkemedelsindustrin finns i 66. Tillverkning av läkemedel i liten skala kan förekomma i 61.

62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d). Avdelning 62 gäller utforskning av lämpliga sätt att tillämpa naturforskningens rön ifråga om döda ting och innehåller bl a verksamheter som tänker ut konstruktioner av föremål och byggnader och anläggningar, som sedan tillverkas inom industrierna 66-68 och i byggnadsbranschen 69. Formgivning med hänsyn till estetik o d ingår i verksamheterna i avdelning 7. Konstruktionerna gäller energi, el, maskiner, apparater, gruvor, militärt, byggnader, trafikleder, vattenbyggnader, vatten, avlopp, belysning, transportmedel.

63 Biologisk produktion.Jordbruk,skogsbruk,jakt, fiske: Lantbruk, växtsjukdomar, förädling, åkerbruk, skog, frukt, trädgård, djurhållning, jakt, viltvård, fiske, fiskevård, sjövärd. Här används marken för odling och används tama och vilda djur på olika sätt. Användning av djur för sport och underhållning ingår i 79. Maskiner och anläggningar o d för verksamheterna konstrueras i 62 och tillverkas i 66-69. Producerade produkter går till 64 och tillverkning i 66-69.

64 Hushållsverksamheter, energi- och hygienförsörjning o d. Föremål, maskiner, byggnader och anläggningar o d för verksamheterna konstrueras i 62 och tillverkas i 66-69. I 64 är det fråga om användning av den

utrustning som finns för verksamheterna. Det är fråga om användning av bostäder av olika slag, hotell, restauranger od, användning av stora och små anläggningar för värme-och kraftförsörjning, bl a kärnkraftverk, ventilation, avfallshantering o d, användning av utrustningar och anläggningar för tvätt och rengöring, bad, kroppsvård o d.

65 Administration, distribution, kommunikation o d.

Här ingår drift av utrustningar och anläggningar som konstruerats i 62, formgetts i 7 och tillverkats i 66-69. 652: verksamheter i offentliga förvaltningar o d, som verkställer i avdelning 3 politiskt fattade beslut om åtgärder, bl a militära verksamheter. I 654 ingår bl a kommunikationssatelliter, rundradio- och TV- sändningar, men inte programverksamhet i radio-TV. I 656 ingår drift av vägnät, farleder, hamnar, flygplatser, flygleder etc. tull, passpolis, post, trafiksäkerhetsarbete etc. I 658 ingår bl a de centrala arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas verksamheter, arbetarskyddsverksamheter och arbetsförmedling.

De olika verksamheterna i 65 överlappar varandra och överlappar verksamheter utanför 65. Kontorsarbete i 651 förekommer i alla branscher, i 651 avses verksamheter i allmänhet. I de civila offentliga verksamheterna i 652 ingår sådana som är gemensamma för offentliga verksamheter och särskilda sådana i den mån de inte ingår i andra områden. I de militära verksamheterna i 652 ingår bl a telekommunikationsverksamheter och transportverksamheter som är speciella för de militära verksamheterna.

66-69 Tillverkning av varor och byggnader och anläggningar. Varorna och anläggningarna konstrueras i 62 med hänsyn till materiella förhållanden och formges i 7 med hänsyn till påverkan på psyken och med hänsyn till de sociala miljöerna. Råvaror kommer från 63 och gruvor o d i 67, och till en del från avfallsskötarna i 64. I 66 ingår bl a tillverkning i industriell skala av livsmedel och läkemedel. Varorna och anläggningarna används på olika sätt i verksamheterna 10-99. Tillverkning av konstnärers föremål sker i 7.

7-9 Kulturella verksamheter

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.

70 Allmänt om konst o kultur.

71 Övergripande planering av fysiska miljöer

72 Formgivning av byggnader o anlägg. arkitektur

73 Skulptur od. Museiverksamh. konstutställning

74 Konsthantverk, formgivn. bruksföremål. Inredning

75/77 Bildkonst. 75 Måleri. 76 Grafiskt. 77 Foto

78 Musik (konserter o d 792)

79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport

7911-7913 Seder och bruk .

7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

794 Spel. Skicklighets- o turspel Lotteri. Lotto. Tips

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

7951 Sociologi. Socialvård. Kriminologi.

7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i

fysiska miljöer. 7952 Forntiden. 7953 Medeltiden.

7954 Nya tiden. 7955-7956 Sociala miljöer i olika fysiska miljöer.

7957 Undervisning o d.

7958 Sociala miljöer o sociala verksamh. i boendet

7959 Sociala miljöer o verksamheter i allmänna grupper o d

796/799 Sport, idrott o d.

7-9. 70-99 Kulturella verksamheter. Det gemensamma för dessa verksamheter är, att de har som avsikt att påverka psyken, eget och andras.

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.

Planering och styrning på globala och nationella nivåer. Man bör skilja noga mellan planering och styrning. Man kan planera vad som helst utan att ha några möjligheter att styra det som planeras. Svenskarna har inte möjligheter att direkt ingripa i demokratiska styrningar i andra länder. Svenskar kan t ex inte styra de demokratiska processerna i Estland, Ryssland, USA, Japan eller Kina, men kan hålla en planering som gäller hur det var, hur det är, hur det kan bli och hur det bör bli i dessa länder.

På grund av att svenskarna i mycket hög grad är beroende av utvecklingen i andra länder, är det av stor betydelse, att svenskarna får en uppfattning om hur det kan och bör bli i andra länder.

Det är intressant att veta om andra länder bl a med hänsyn till svenskarnas konkurrensförmåga ifråga om svensktillverkade varor på världsmarknaden. Det är också intressant att veta om andra länder med hänsyn till risk för krig, miljöstörningar o d, som direkt kan beröra Sverige eller orsaka störningar i varuproduktionen i världen.

Därför bör Sverige hålla sig med en svensk världsplanering som underlag för svenskarnas agerande i världen, och därmed blir det intressant att beakta både inhemska och utländska verksamheter. En sådan planering bör omfatta fysiska och sociala miljöer och människornas kroppsliga och psykiska förhållanden.

70 Allmänt om konst o kultur. Verksamheterna här kan gälla också 80-99

71-78 Fysiska miljöer

71-78 gäller konstnärliga verksamheter, som har till uppgift att påverka människors psyken så att de får es-

tetiska upplevelser eller tillförs kunskaper eller värderingar o d. 73-78 gäller formgivning av föremål, bilder och musik o d. Man bör observera, att verksamheterna i 71 och 72, som gäller formgivning av landskap och städer o d och byggnader och anläggningar som självklar förutsättning har uppgifterna att tillfredsställa materiella och praktiska önskemål utöver uppgifterna att tillförliga konstnärliga värden.

I verksamheterna 71 och 72 gäller det att tillfredsställa praktiska krav på ett ekonomiskt bra sätt samtidigt som formgivningen skall tillfredsställa önskemål om estetiska värden på ett sätt som är lämpligt i ett demokratiskt samhälle, dvs på ett sätt som stämmer med jämlikhetssträvanden i ett sådant samhälle. Själva byggandet av hus och anläggningar ingår i avdelning 69.

79 Seder o bruk, nöjen. Sociala miljöer o verksamheter. Undervisning. Sport. Människor bildar sociala miljöer och kommunicerar sinsemellan medvetet och omedvetet. Teaterverksamheter och liknande verksamheter innebär konstnärliga verksamheter av annat slag än de i 71-78. De ingår tillsammans med sällskapsnöjen och lekar i 791-794. Sport och idrott o d ingår i 796-799 och har bl a till uppgift att påverka den egna tillfredsställelsen, och ger för åskådare upplevelser som av teater o d.

Avdelning 795 gäller sociala verksamheter och sociala miljöer, dvs i första hand vardaglig samvaro i vid mening mellan människor och samvaro i uppfostrande syfte o d, bl a bland ungdomar och kriminella. De sociala miljöerna i 795 är ordnade på i princip samma sätt som de fysiska miljöerna i 72. Här bl a verksamheter rörande rasism och främlingsfientlighet, hänsyn till handikappade, barn, kvinnor, äldre mm, men här ingår också sociala verksamheter som socialvård, polisverksamhet, kriminalvård och undervisning. En del vardagliga beteenden ingår i 791-794.

Religiösa verksamheter som finns i avdelning 2 är också påverkande kulturella verksamheter, men har fått egen plats i avd. 2.

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk.Språkliga verks. 802/809 motsv. 82/89.
81 Litteraturvetenskap-hist. 812/819 motsv. 82/89.

82/89 Skönlitteratur på olika språk
82 Engelsk skönlitteratur o d
83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
84 Fransk skönlitteratur o d
85 Italiensk skönlitteratur o d
86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d
87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d

9 Saklitterärt. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

90 Tidningar,tidkrifter,journalistik. Blandade ämnen
91 Allm.geografi, reseskildr.913/919 motsv. 93/99.
92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d
93/99 Historiekrivande verksamheter, allmän hist.
93 Allmänt om allm.historia. Världs- o forntidshist.
94 Medeltidens o nya tiden i allmänhet o i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tiden i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien.
Rymden

8-9. 80-99 gäller språkliga och skrivande verksamheter, som ju har till syfte att påverka psyken.

Alla kulturella verksamheter påverkar människornas psyken och människornas kunskaper, visioner, värderingar, ideologier, logik och moral och viljor, och påverkar därmed bl a de politiska styrningarna.

80 Språk. Språkliga verksamheter.

801: Allmän språkvetenskap. 802-809 Olika språk.

81 Litteraturvetenskap-litteraturhistoria.

811: Litteraturvetenskap / litteraturhistoria.

812/819: Litteraturvetenskap för olika språk.

90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen

905 Allmänna tidskrifter och publikationsserier. (Själva skrifterna). Tidningar. I den mån de inte kan ingå i särskilt fack. Årsböcker. Adressböcker od.

907 Tidningsväsen. Betydelse. Ledning. Redaktion. Journalistik. (Här avses det redaktionella innehållet o d. Tidningsväsen som ekonomisk verksamhet ingår i 655. Själva tidningarna o d ingår i 905.)

908 Samlingsverk och skrifter i blandade ämnen, i den mån de inte kan ingå i särskilt fack.

91 Verksamheter med allm. geografi, reseskildring od.

Hit förs rent geografiska arbeten, forskningsexpeditioner, resebeskrivningar och -rapporter, resehandböcker och arbeten som behandlar ett område ur flera olika synpunkter, turism. Arbeten som rör ett visst ämne inom ett avgränsat geografiskt område förs under ämnet ifråga. Hembygds-kunskap, arbeten rörande ett lands eller en landsdels historia, geografi, kultur, etnografi, ekonomi: klassas som geografi. Arbeten som är underlag för fysisk planering ingår i 71. Biologisk geografi ingår i 57. Geologisk geografi ingår i 55, etc. 912 Kartor od. 913:Världsgeografi. Forntidsgeografi. 914 / 919 Världsdelarnas o ländernas allmänna geografi. Medeltiden o Nya tiden.

93 Allmänt om allm. historia. Världs- o forntidshist.

930 Historievetenskap. Världshistoria.

931/939 Forntidshistoria.

Verksamheter i andra länder.

Verksamheter i andra länder följer mönstret för verksamheterna i Sverige, men verksamheterna kan vara annorlunda. Tänkesätt, ideologier, religioner, lagar, styrningssätt och kulturella verksamheter, dvs verksamheterna i avdelningarna 1-4 och 7-9 kan vara annorlunda, eftersom de är grundade på traditioner som kan ha utvecklats på andra sätt än i Sverige.

Verksamheterna i 5 om naturforskning har naturen som förutsättning och kan i princip inte ge olika resultat i olika länder, om de bedrivs på riktigt sätt.

De ekonomiska verksamheterna i 6 har som förutsättning de för hela världen gällande rönen inom naturforskningen, men resursförhållanden och kulturella traditioner kan göra verksamheterna olika i olika länder.

I fattiga u-länder bygger levnadsförhållandena i hög grad på jordbruksverksamheter och tillverkningsindustrier och transportverksamheter mm är inte lika utvecklade som i Sverige. Hushållsverksamheterna är vanligen enklare med sämre bostäder och sämre mathållning etc, sjukvårdsverksamheter, utbildningsverksamheter mm är vanligen mindre utvecklade.

I de industriellt utvecklade länderna kan verksamheterna skilja från land till land. I USA är verksamheterna annorlunda än i Ryssland t ex, men de låter sig alltid, både i industriländer och fattiga u-länder, infogas i det uppgjorda schemat för verksamheter.

Samverkan mellan olika länder.

Telekommunikationer och transporter av personer och varor kan passera riksgrensarna och är fysiska förbindelser mellan olika länder. Vid krigstillstånd kan de militära verksamheterna gå över gränserna på många sätt. Över riksgrensarna passerar dessutom vindar och vattenströmmar och vilda djur. Vindar och vatten kan medföra föroreningar och frön. De vilda djuren bildar samhällen, som inte följer människornas gränser och påbud utan har sina egna lagar och verksamheter, som beskrivs av naturforskarna i i verksamhetsområde 5.

Verksamheter som formar världens framtid, det stora kretsloppet och om hanteringar av förändringsprocesserna: planeringar.

Utdrag från avsnittet "Verksamheter i rollerna A och B" på Sven Winnells hemsida:

<http://w1.861.telia.com/~u86105430/>

En relativt kort redovisning av ett forskningsarbete med titeln:

" Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen."

Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter .

Verksamheter som formar världens framtid.

1. Individernas inre psykiska verksamheter.

Kunskaper, erfarenheter, visioner, känslor, värderingar, ideologier, psykiska mekanismer, logik, moral.

2. Religioner.

3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

Statistik- och demografiverksamheter. Statsvetenskapliga verksamheter. Nationalekonomiska vetenskapliga verksamheter. Juridiska lagtolkningsverksamheter. Offentlig politisk förvaltning. Demokratiskt valdas verksamheter. Politisk planering. Planering av politiska / demokratiska styrningar.

4. Sambandsforskningsverksamheter.

Undersökningar om samband mellan olika verksamheter.

5. Naturforskningsverksamheter.

Matematik, matematikforskning. Astronomi, geodesi. Rymdforskning. Fysik. Kemi. Geologi, meteorologi, hydrologi . Paleontologi, arkeologi . Biologi. ekologi, mikrobiologi. Botanik .Zoologi .

6. Ekonomiska / teknologiska verksamheter.

Hälso-och sjukvård. Hygien- och räddningsverksamheter. Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d). Biologisk produktion, jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske. Hushållsarbeten, energi- och hygienförsörjning. Administration, distribution, kommunikation, organisation, bl a militära verksamheter. Tillverkning av kemivaror, bearbetningsvaror, komplexvaror, och byggnader och anläggningar.

7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer o d.

Övergripande formgivning av fysiska miljöer (stadsplaner mm). Formgivning av byggnader och anläggningar.

Formgivning och visning av konstföremål, museiföremål. Formgivning av bruksföremål. Grundläggande form-och bildverksamhet. Konstmåleri. Formgivning av grafisk konst, trycksaker. Fotografiskt arbete. Musikalisk verksamhet. Artistunderållningsverksamhet, teater, sällskapsnöjen. Verksamheter med sociala miljöer, sociala relationer. Verksamheter med sport, gymnasik, utomhuslekar o d.

8. Språkliga och skönlitterära verksamheter.

Språk. Språkvetenskapliga verksamheter. Litteraturvetenskap, litteraturhistoria. Skönlitteratur på olika språk.

9. Saklitterära verksamheter i blandade ämnen och om allmän geografi, biografi och allmän historia.

Verksamheter i blandade ämnen.Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

Det stora kretsloppet.

Det har på senare tid blivit modernt att tala om kretslopp, och det man då menar är vanligen kretslopp i naturen och materiens kretslopp i människornas ekonomiska verksamheter, från råvaror till varuproduktion, förbrukning av varor och återanvändning av det förbrukade.

Men det stora mest intressanta kretsloppet gäller det stora kretsloppet från individernas inre psykiska processer till de politiska styrningarna, som styr de ekonomiska verksamheterna, som påverkar de kulturella verksamheterna som påverkar individernas psyken, deras välbefinnande och vilja att påverka de politiska styrningarna etc.

För att kunna leva sitt liv på bra sätt behöver individerna kunskaper om detta stora kretslopp.

Individens önskemål och handlande beror av hur rikliga hennes kunskaper är om världen.

* Individens behöver kunskaper om sitt eget psyke och hur det fungerar, behöver kunskaper om de politiska processerna och deras möjligheter, behöver kunskaper om hur olika verksamheter beror av varandra, hur universum och den döda och levande materien är beskaffad.

Och vidare:

Kunskaper om ekonomiska / teknologiska verksamheter:

* Individens behöver kunskaper om hur man bör sköta sin kropp, vad man bör äta och vad man bör undvika, tex alkohol och droger, kunskaper om sjukdomar och hur de botas.

* Kunskaper om hur man kan konstruera hjälpmedel i form av redskap och maskiner

* Kunskaper om hur man odlar jorden, håller djur till föda od och sköter naturen.

* Kunskaper om hur man lagar mat och sköter ett boende, hur man sköter hygienutrustning för uppvärmning, vatten och avlopp, sophantering, hur man sköter hushållsekonomin od.

* Kunskaper om administrationsverksamheter, offentliga icke-politiska verksamheter (bl a kunskaper om militära verksamheter), handels-, kommunikations- och transportverksamheter, penningverksamheter , kunskaper om företagsledning och förhållanden på arbetsplatser o d

* Kunskaper om tillverkning av varor, byggnader och anläggningar.

Kunskaper om kulturella verksamheter:

* Individens behöver kunskaper om fysiska och sociala miljöer och hur de påverkar individens psyke, behöver kunskaper om språk, skönlitteratur och tidningar och litteratur som beskriver händelser i världen och världens geografi och historia .

De fysiska och sociala miljöerna kan ge upplevelser, skönhetsupplevelser o d som kan ge inidviden en känsla av ”hälsosamt och rikt liv i samklang med naturen”, som det står i Riodeklarationen. I deklarationen om de mänskliga rättigheterna står i artikel 27, att envar har rätt att fritt taga del i samhällets kulturella liv, att njuta av konsten.

Byggnader, anläggningar och bruksföremål används vanligen i första hand praktiskt och utformas efter det sociala liv de tjänar. De kan utformas så, att det ger skönhetsupplevelser och så att de mer eller mindre understyker det sociala livet.

Byggnader och anläggningar från äldre tider speglar vanligen de äldre tidernas sociala liv,och speglar levnadssätt och jämlikhetsförhållanden som inte stämmer

med vår tids ambitioner om jämlikhet och allas lika värde. Äldre tiders slott och herresäten speglar de gamla tidernas ojämlikhet. Vår tids monumentala bankpalats och shoppingcentra speglar den nutida kommersialismen och understödjer och befrämjar kommersialisternas intressen. Byggnader och anläggningar används praktiskt, men ger genom utformningen också information om det sociala livet och påverkar människornas uppfattningar om hur livet bör levas.

Den nutida reklamen befrämjar konsumtion av varor och tjänster på ett sätt som ofta strider mot Riodeklarationens krav om återhållsamhet i konsumtionen. Afärslivet i de rika länderna inbjuder till slöseri, som inte rimmar med den sparsamhet som behövs för att det ska bli möjligt att förbättra villkoren för folken i u-länderna. Bildkonst, musik, teater, sällskapsnöjen och sport o d kan vara källa till rika upplevelser, men också vara destruktiva. Filmer med våld gör i viss mån reklam för våld.

Beteenden i det sociala livet smittar av sig på gott och ont. De kulturella verksamheterna, med det som händer i de sociala miljöerna, påverkar individens upplevelse av livet som rikt eller eländigt, och formar hennes uppfattningar om lämpligt beteende.

Materiens kretslopp.

Materiens kretslopp är av två slag: kretslopp i naturen som pågår utan människornas medverkan och kretslopp som orsakas av människornas verksamheter.

Naturens egna kretslopp undersöks och beskrivs av naturforskarna i avd 5.

I avd 52 om astronomi m m undersöks universums stora kretslopp med galaxernas, stjärnornas och planeternas bildande, förändringar och rörelser o d.

I avd 53-54 om fysik od och kemi o d undersöks ma-

teriens minsta delar, elementarpartiklar, atomer, molekyler och kraftspelen dem emellan, elektricitet, magnetism, kemiska föreningar o d.

I avd 55 om geologi, meteorologi, hydrologi o d undersöks den döda materien i, på och närmast omkring jordklotet, jordens uppkomst, beskaffenhet och förändringar genom jordbävningar, vulkanaktiviteter, vindar och nederbörd o d. Här undersöks bl a förekomsten av drickbart vatten och mineralerfyndigheter som är begärliga för människor.

I avd 56-59 undersöks det levande på jorden , nu och under tidigare epoker. I 56 undersöks utdöda växter och djur o d, i 57-59 undersöks växt- och djurliv, bl a naturens ekosystem, de levande cellerna och mikroorganismer o d.

I avd 5 ger forskningsverksamheterna upphov till avfall av olika slag, bl a uttjänta forskningssatelliter och raketer od, som kan sväva länge i rymden. Forskningsverksamheterna i 5 ger underlag för verksamheterna i avd 6, som handlar om människornas tillämpningar av naturforskarnas rön.

Kretslopp i materien som påverkas av människor förekommer i första hand i avd 6.

I avd 61 undersöks och beskrivs kretsloppen i människokroppen i avd 611-612 om anatomi och fysiologi. I avd 613 undersöks och beskrivs människokroppens behov av näring, motion och vila od och behov av att undvika felaktigt näringsintag, fel i kroppsarbete och fel när det gäller giftintag i form av alkohol, tobak , droger o d, påverkan av stressfaktorer mm.

Avd 614-618 gäller räddningstjänst och sjukvård o d och här påverkas naturens eget kretslopp av människor för att förbättra människornas levnadsvillkor. 619 gäller i veterinärverksamheter motsvartande för djuren.

I avd 61 används bl a varor som tillverkas i avd 66-

69 och i avd 61 uppkommer avfall av olika slag, som tas om hand av reningsanläggningar, sopstationer o d i avd 64 eller återgår till varuproduktionen i form av skrot o d, i den mån avfallen inte tas om hand inom 61. Döda människor tas om hand och begravs i verksamheter i avd 614.

I avd 62 undersöks möjligheter att konstruera maskiner och utrustningar, transportmedel, konstruera hus och anläggningar od. Tillverkning sker i avd 66-69, men undersökningarna i 62 kan ge upphov till avfall från experiment o d. Det finns skäl att understryka, att verksamheterna i 62 med konstruktion o d sker på materiens villkor och att formgivning med hänsyn till trevnadsvärden, skönhet, sociala krav od sker i avd 7.

Till det materiella kretsloppet kan man kanske räkna ritningar o d till konstruktioner som görs i 62 och kommer till användning i bl a industrierna i 66-69 och i formgivningsverksamheter, bl a i 71-72.

I avd 63 om lantbruk, skogsbruk, jakt och fiske o d påverkar människor genom att odla växter och hålla djur od. Gödselmedel, verktyg, maskiner, byggnader o d hämtas från varuproduktionen i avd 66-69.

Producerade livsmedel skickas till avd 64 om bl a mathållning eller till livsmedelsindustrierna i avd 66. Här produceras också timmer, bomull, textilt fibrer o d, som skickas till varuproduktionen i 66-69. Avfall från växter och djur i form av naturgödsel och kompostmaterial kan återgå inom avd 63. Avfall från verksamheterna är bl a läckage av gödselmedel som läcker ut i vattendrag.

I 63 förekommer också verksamheter som avser att förbättra kretsloppen i naturen, man skjuter rovdjur tex och förbättrar villkor för utrotningshotade växter och djur, kalkar sjöar o d.

I avd 64 förekommer verksamheter som gäller mathållning och boende, system för energi- och hygienförsörjning, personlig hygien, fastighetsförvaltning, tvätt och rengöring, o d. Varor, byggnader od till verksamheterna kommer från industrier i avd 66-69 och i någon mån direkt från lantbruk od i 63.

I 64 finns energiproducerande anläggningar som vatten- kol- och kärnkraftverk, reningsanläggningar för dricksvatten och avloppsvatten, anläggningar för omhändertagande av sopor o d.

Verksamheterna i 64 åstadkommer avfall och gasutsläpp o d, som kan återgå inom 64 till värmeanläggningar od eller skickas till industrier i 66-69 för återanvändning, t ex metallskrot, papper, glas. En del avfall hamnar i naturen, och åstadkommer skador, bl a påverkas atmosfären av gasutsläpp, som ger ozonhål och påverkas klimatet på jorden så att t ex Golfströmen kan vända.

I avd 65 förekommer verksamheter som ger stora bidrag till det materiella kretsloppen. Här förekommer handelsverksamheter, i 653, som distribuerar varor o d, och transportverksamheter, i 656, som transporterar varor och personer o d.

I 652 finns militära verksamheter, som har enorm påverkan på de materiella kretsloppen, de förstör människor, växt- och djurliv och materiell egendom.

I 657 finns verksamheter som sysslar med pengarnas kretslopp.

I 658 finns bl a verksamheter som fördelar arbete och förmedlar arbetskraft i kretslopp på den sk arbetsmarknaden.

Verksamheterna i 65 förbrukar varor och anläggningar som kommer från industrierna i 66-69, bl a förbrukas transportmedel, och i krig o d mycket annat.

Verksamheterna i 65 ger upphov till avfall och ej önskade biverkningar, bl a utsläpp från trafiken, dö-

dade och skadade i krig och i trafiken o d. Avfall och biverkningar tas om hand bl a av sjukvården i 61 och avfallsanläggningar o d i 64, men mycket släpps ut i naturen, bl a bilavgaser, som ger skador på atmosfären o d.

I avd 66-69 tillverkas varor och byggnader och anläggningar och förekommer gruvdrift o d i 679. Råvaror tas i viss mån från lantbruk o d i 63 och i viss mån i form av användbart avfall från nästan alla avdelningar 10-99. Mellan avd 66-69 förekommer många slags utväxlingar mellan tillverkare av hel- och halvfabrikat o d. Byggverksamheterna i 69 t ex hämtar byggnadsmaterial från industrier i 66-68.

Tillverkade varor skickas till alla avdelningar 10-99 med transportverksamheter i 656 och vanligen via handeln i 653.

Avfall och biverkningar i 66-69 är bl a utsläpp avgaser i luften och utsläpp av restprodukter i sjöar och vattendrag.

I avd 7 tillverkas bl a konstföremål, tavlor o d, som är av materiell natur, men som huvudsakligen inte har till syfte att användas materiell. Här förekommer också verksamheter med museiföremål, antikviteter o d, där värdena inte grundas på materiella förhållanden. I 71-72 formges fysiska miljöer, byggnader och anläggningar med hjälp av bl a ingenjörsverksamheter i 62, men tillverkning av byggnader och anläggningar o d sker i 69.

Verksamheterna i avd 7-9 och 1-4 gäller i liten mån direkt deltagande i de materiella kretsloppen, de har däremot mycket stor betydelse i de stora kretsloppen om människornas kunskaper, viljor, åsikter o d, saker som i hög grad styr de materiella kretsloppen.

Sammanfattningsvis om människornas direkta medverkan i de materiella kretsloppen gäller följande.

* I första hand biologisk produktion i 63 och tillverkning av varor, byggnader och anläggningar i 66-69.

* I avd 64 matlagning, skötsel av boende, personlig hygien och kläder, skötsel av anläggningar för vatten och avlopp, värme, energi, sopor, fastighetsskötsel, skötsel av hushållsekonomin räknat i pengar, och tvätt och rengöring o d.

* Handel, transporter och krig o d i 65.

* Omhändertagande av skador od på människokroppen i 61.

* Konstruktionsberäkningar od i 62 för konstruktion av varor och anläggningar od

* I liten direkt mån tillverkning av konstföremål i 7.

De nämnda verksamheterna ger upphov till avfall och skadliga biverkningar. Indirekt påverkan på de materiella kretsloppen har naturforskningar i 5 och verksamheter i 1-3 och 7-9, som i hög grad styr dem som direkt arbetar med det materiella.

Hanteringar av förändringsprocesserna. Planeringar.

Det stora kretsloppet har behandlats i det föregående. Det handlar om hur alla verksamheterna 10-99 samspelar och bl a styr materiens kretslopp i den mån de kan och bör styras. Alla verksamheter 10-99 påverkar varandra direkt eller indirekt.

Verksamheterna i 1-5 och 7-9 styr i hög grad det stora kretsloppet, men antalet förvärvsarbetande i dess områden är litet i förhållande till det stora flertalet som arbetar inom avd 6. Antalen i 1-5 och 7-9 är så relativt små, att statistikerna inte presenterar dem i den offentliga statistiken så detaljerat, som deras betydelse motiverar. Det är också så, att verksamheterna i 1-5 och 7-9 till stor del sker som fritidsverksamheter, som inte registreras i den offentliga statistiken.

Klassifikationssystemet innehåller två viktiga saker: människornas verksamheter inom olika områden och människornas sambandsverksamheter mellan dessa områden. Klassifikationssystemet ger en systematisk, sammanhängande bild av samhällenas tillstånd och förändringsverksamheter och en bild av hur de många olika förändringsverksamheterna påverkar varandra. Systemet bildar ett nät av verksamheter som förändrar världen.

Klassifikationssystemet är ett hjälpmedel, men det behövs också ett annat hjälpmedel, planeringar. Planeringar är verksamheter som går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller följande fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheter i varje planeringsfall:

* Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.

* Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.

* Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden?

* Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja?

Man kan förändra världen genom att förändra verksamheterna och världen kan då bli bättre eller sämre, bli bättre för några och sämre för andra. Vill man förbättra världen för alla måste man ha en gemensam värderingsprincip, och den principen finns i den valda förutsättningen att demokratins princip är önskad och bra. Demokratins idé representerar en maktfördelnings- och beslutsprincip. Demokratins fördelningsprincip är jämlikheten.

Men det är uppenbart att världens människor inte är mogna för någon fullständig jämlikhet och därför blir principen snarare "ökad jämlikhet". Under alla förhållanden bör alla förändringsåtgärder undersökas med hänsyn till effekterna på jämlikheten i väsentliga avseenden.

Hur bör det bli ?

Det slutliga målet finns i sektor 13 med individernas inre subjektiva upplevelser av sin situation och bl a av jämlikhet. Men de inre upplevelserna påverkar viljorna och blir då också medel för förändringar. Både sedda som mål och som medel bör upplevelserna vara grundade på riktiga uppfattningar om världen, en mycket betydande komplikation. Man kan få grepp om förändringskrav om man jämför de fyra väsentliga levnadsvillkoren: individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer.

Andra verksamheter än de slutliga upplevelseverksamheterna är både delmål och medel beroende på från vilket håll man ser dem. Det är inte alltid möjligt eller nödvändigt att undersöka åtgärders inverkan på de subjektiva slutupplevelserna, men man bör i möjligaste

mån undersöka åtgärders inverkan på objektivt konstaterbara jämlikhetsförhållanden i de fyra väsentliga avseendena.

Individens kroppsliga förhållanden och utveckling beror av de fysiska miljöerna och av de sociala miljöerna samt av de sociala miljöernas styrningar av de fysiska miljöerna och deras styrningar av individens plats i de fysiska miljöerna och i de sociala miljöerna.

Fördelningar genom marknadsmekanismer o d kan i viss utsträckning vara lämpliga inom ramar för politiska styrningar. En medveten styrning av de fysiska och de sociala miljöerna kan dock ske endast i liten mån genom marknadsmekanismer, varför miljöerna i hög grad måste styras genom politiska styrningar.

Även om individernas viljor är grundläggande motorer i förändringarna- förbättringarna så finns den viktigaste makten att förändra i området för de kollektiva viljorna - de politiska styrningarna. Individerna kommer och går, dvs de föds och dör, men de kollektiva viljorna består och tar sig uttryck bl a i lagar som överlever individerna. Individerna är med och förändrar de kollektiva viljorna- lagarna etc, men var och en föds in i samhällen med kollektiva viljor som föregående generationer åstadkommit.

Vare sig vi vill det eller inte är vi i de demokratiska länderna fångade i demokratins ambitioner att styra medborgarnas levnadsvillkor genom politiska styrningar. Den viktigaste planeringsuppgiften blir att förbättra de politiska styrningarna. Dagens demokratier är alltför mycket grundade på blinda viljor. Demokratien bör bli mer medveten och kunskapsbaserad.

Politiska och opolitiska planeringar.

Huvudområde 3 gäller politik och demokratiska styrningar. Delområdena 31-34 gäller statistik, statsvetenskap och juridik o d, område 35 gäller lagstift-

ningsverksamheter och andra politiska styrningsverksamheter. Områdena 36-39 är områden för verksamheter som går ut på att planera de politiska styrningarna, varvid gäller att planeringarna är upplagda kring tillstånd och förändringar beträffande:

- * 36 individernas kroppsliga förhållanden
- * 37 individernas psykiska förhållanden
- * 38 de fysiska miljöerna
- * 39 de sociala miljöerna

36-39 bildar tillsammans en grupp planeringsvetenskaper. Planeringarna där kan ske på olika nivåer och för olika rums- och tidsavsnitt. Planeringarna i 36-39 kallas här politiska planeringar till skillnad från planeringar inom andra områden, som kallas opolitiska.

I planeringsverksamheterna i 36-39 ingår bl a det statliga utredningsväsendet, som producerar SOU-betänkanden. Det finns redan många planeringsverksamheter som ägnar sig åt frågor om hur de kollektiva viljorna - de politiska-demokratiska styrningarna har varit, är, kan vara och bör bli, men de förekommande utredningarna är för det mesta tillfälliga och föga samordnade och tycks ofta vara alltför ovetenskapliga.

Utredningarna i 36-39 måste använda sig av forskningar-undersökningar-planeringar som görs eller borde göras i områdena 10-35 och 40-99. Om det inte finns goda undersökningar i de facken blir planeringarna i 36-39 troligen dåliga. I områdena 10-35 och 40-99 bör bedrivas delplaneringar huvudsakligen inom ramarna för de politiska styrningarna. I de opolitiska planeringarna i 10-35 och 40-99 kan man dock upptäcka behov av att ändra de politiska styrningarna, och då får man skicka impulser till de politiska planeringarna om det. Man kan säga att de opolitiska pla-

neringarna gäller detaljområden och de politiska planeringarna övergripande samordnande planeringar som ligger som underlag för de politiska makthavarnas beslut.

De politiska planeringarna bör pågå kontinuerligt och det bör ständigt pågå ett utbyte mellan de politiska och de opolitiska planeringarna, så att man alltid har ett aktuellt och bra underlag för både politiska beslut och andra beslut.

Planeringsbrister och planeringsbehov.

Inom alla delområden 10-35 och 40-93 förekommer på olika sätt många opolitiska planeringar, som är fullständiga eller ofullständiga. Planeringsverksamheterna bedrivs av enskilda men framförallt av organisationer av många olika slag, både privata och offentliga. Allmänt gäller att samordningarna som görs mellan de många planeringarna tycks ofullständiga och svåröverskådliga. Det finns i Sverige tusentals organisationer som är intressanta i sammanhanget.

Bland alla organisationerna finns de politiska partierna, som kan anses ha sin största uppgift i att planera de politiska styrningarna och ge förslag om dem. De har alltså sin verksamhet främst inom områdena 36-39. Men det är lätt att konstatera att de politiska partierna både i Sverige och annorstädes har dåliga planeringar. Man kan säga att människorna i världen på det hela taget lever i ett planeringslöst tillstånd. Samtidigt står det klart att mänskligheten står inför mycket stora styrningsproblem som bara kan lösas väl med hjälp av planeringar - som alltså på det hela taget inte finns. Det i Sverige rådande sk politikerkörandet har naturligtvis sin grund i att de politiska partierna och politikerna inte löser sina uppgifter på ett bra sätt.

Hur stor skickligheten än är hos dem som sköter de opolitiska planeringarna kan utvecklingen inte bli bra

om inte de politiska planeringarna sköts väl. Det finns i Sverige inte politiska planeringar som tillräckligt väl kan fånga upp impulser från de opolitiska områdena och omsätta dem i goda planeringar. Sak samma kan antas gälla utanför landet. De politiska planeringarna bör förbättras, men också de opolitiska planeringarna behöver betydande förbättringar, så att de kan ge underlag till de politiska planeringarna.

Det går att göra listor på brister och behov. Här ska nu bara nämnas att många åtgärder behövs inom områdena för forskning, utredning, planering, utbildning och information. Bland annat behövs det en svensk världsplanering som underlag för svenska beslut. Man bör också få igång planeringar om de sociala miljöerna, planeringar som nu knappast alls finns, men som borde finnas. De politiska planeringarna bör rustas upp. Förekommande planeringar är ofta endast kortsiktiga och bör kompletteras med mer långsiktiga.

Något om miljöplanering.

Bland områdena skiljer sig 71- 78 och 79 från de andra därigenom att de innehåller verksamheter som planerar fysiska miljöer och som planerar eller snarare borde planera sociala miljöer.

Miljöplaneringarna i 71-78 och 79 är opolitiska och styrs genom de politiska planeringarna i 36-39, som är överordnade alla opolitiska planeringar. De opolitiska miljöplaneringarna i 71-78 och 79 är beroende av planeringarna i alla områdena 101-999, men har knappast några maktmedel som ger planerarna rätt att få del av planeringarna i 101-999. Genom de nämnda opolitiska miljöplaneringarna kan man styra huvudsakligen endast bygnadsverksamheterna i 69, andra verksamheter än 69 kan i viss mån styras indirekt genom utformningen av de byggnader och anläggningar som verksamheterna behöver, men det är mycket

ofullständiga styrningar. Planeringarna av de fysiska miljöerna i 71-78 har svaga effekter på samhällsförändringarna. Mot detta står att alla verksamheter kan styras så mycket man önskar genom de politiska planeringarna i 36-39, eftersom de är underlag för den demokratiska apparatens beslut i 34-35.

Tragiskt nog är de politiska planeringarna i 36-39 svagt utvecklade och följderna av det är kriser och elände. Karakteristiskt för dem som planerar de politiska planeringarna är att de är dåliga på planering och har oklara planeringshorisonter, dvs framtida tidpunkter, vanligen går de inte tillräckligt långt in i framtiden.

För att kunna göra goda planeringar med avlägsna tidshorisonter av svenska förhållanden måste man ha klart för sig Sveriges och svenskarnas plats i världen i framtiden, man bör därefter starta en svensk världsplanering som bakgrund till utvecklingen av Sverige. Intressant är då framför allt varor och tjänster som går över gränserna och skapar resurser för utvecklingen i Sverige.

Att ta reda på exakt vad som ska undersökas i olika planeringsfall ingår i planeringsverksamheterna.

Slutsatser och förslag till åtgärder.

Vill man förbättra världen måste man samtidigt arbeta på förbättringar på många olika områden. De många områdena kan sammanfattas i de fyra områdena 1-2, 3-4, 5-6 och 7-9.

Alla dessa fyra områden gäller medel för att nå mål, men 1-2 och endast 1-2 gäller också ett slutmål.

De fyra områdena påverkar alla varandra och påverkar alla direkt och / eller indirekt slutmålet. Det finns behov av förbättringar på alla områdena. Man kan säga att områdena bildar länkar i en kedja som leder till

målet, varvid som vanligt gäller att ingen kedja är starkare än den svagaste länken.

Man kan förenklat teckna sammanhangen på följande sätt : Schemat gäller för både individer, individgrupper, samhällen och grupper av samhällen. Det gäller också för verksamhetssektorer och för geografiska områden av olika storlekar och kan användas för tidsintervall av olika längd.

1 / 2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som medel.
Vilja och förmåga att förändra

3 / 4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel)

5 / 6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta)

7 / 9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta)

1 / 2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål.
Upplevelse av tillfredsställelse

Om man vill förbättra världen. Demokrati och planeringar. Informationsproblem.

Från omr 01e.pdf

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats -måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt föratt till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskning, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden -verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska alla åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 6 miljarder personer, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna.

Ett klassifikationssystem som vill hjälpa till att bota informationsstressen och är ett hjälpmedel för demokratiska framtidsplaneringar.

Från omr 01e.pdf

Människorna i världen är inflätade i ett stort nät av samband och byten där alla är beroende av varandra. Några vinner på det som händer i det stora nätet, några förlorar. Konkurrensen mellan människorna och folken leder lätt till konflikter som i värsta fall leder till

krig. Det gäller att hålla reda på det som händer så att man kan göra rätt.

Det har blivit så mycket att hålla reda på att människor drabbas av informationsstress ('information overload'), en ny svensk folksjukdom. Det finns ett behov av att sortera upp all information så att den blir hanterlig och så att man får hjälp att forma framtiden på bra sätt. En sådan sortering görs i det här redovisade klassifikationssystemet.

Systemet klassificerar människornas verksamheter och innehåller :

- 1.Psykologiska och filosofiska verksamheter.
- 2.Religiösa verksamheter o d.
- 3.Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
- 4.Sambandsforskningsverksamheter.
- 5.Naturforsknings- och matematikverksamheter.
- 6.Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
- 7.Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
- 8.Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
- 9.Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

En pdf-fil på 72 sidor inlagd 011231:

Den mjuka infostrukturen.

(<http://w1.861.telia.com/~u86107412/omr01e.pdf>)

En pdf-fil på 59 sidor inlagd 011218 på Sven Wimmels hemsida:

“Klassifikationssystemet för verksamheter”.

(<http://w1.861.telia.com/~u86107412/omr01d.pdf>)

En pdf-fil på 51 sidor inlagd 010601:

Samhällsplaneringens problem

(<http://w1.861.telia.com/~u86105430/omr01c.pdf>)

En variant av denna med mindre om samhällsplanering och mer om företagsplanering: En pdf-fil på 41 sidor “Samhällsplanering och företagsplanering”.

(<http://w1.861.telia.com/~u86107412/omr658b.pdf>)

Grundskolan och samhällsplaneringens problem.

Grundskolans läroplan innehåller följande ämnen som huvudsakligen kan klassificeras på följande sätt:

- 10/49: Samhällsorienterade ämnen. Samhällskunskap. Religionskunskap. (Se omr 108+ 2)
50/59: Naturorienterade ämnen. Matematik. Fysik. Kemi. Biologi. (Se omr 5)
60/69: Teknik. Hem- och kosumentkunskap. (Kursplaner se omr 106)
70/79: Slöjd. Bild. Musik. Idrott och hälsa. (Se omr 7)
80/89: Modersmål. Svenska. Svenska som andraspråk. Engelska. Moderna språk. Teckenspråk för hörande. (Se omr 8)
90/99: Geografi. Historia. (Se omr 9)

Läroplanen och kursplanerna för grundskolan innehåller intressanta beskrivningar och mål men inget sammanhängande tydligt om samhällsplaneringens och framtidsplaneringens problem.

Behoven av kunskaper och värderingar, som skolan skall förmedla, ändrar sig med tiden. Grundskolan kan ses som första steget i en livslång skola som bl a med hänsyn till samhällsplaneringens problem vartefter kräver revideringar och kompletteringar av kunskaper och värderingar genom andra informationssystem.

I dagens långt utvecklade samhällen är individerna mestadels specialiserade, de har en arbetstid med speciella arbeten och en fritid. Större delen av tiden kan ses som fritid. En mindre del av tiden går till arbete i de gemensamma förvärvslivssystemen. I Sverige idag är ca 90% fritid och ca 10% förvärvstid.

Individerna har fyra viktiga roller:

- A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
- A1 Att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2 Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av
- * individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven,
 - * individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet,
 - * individens fysiska miljö-fysiska samhälle,
 - * individens sociala miljö- sociala samhälle.
- B Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll
- B1 Att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2 Att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Behoven av kunskaper och värderingar i de olika rollerna är olika, men i läroplanen och kursplanerna framhålls inte detta väl och ingen tydlig hänsyn tas till det.

Man kan anse, att grundskolan ska ge kunskaper och värderingar för rollerna A1 och A2 och ge orientering om kunskaper och värderingar för B1 och B2, och i B1 isynnerhet vad gäller elevernas problem med att välja yrke.

Läroplanen och kursplanerna tycks ägna sig huvudsakligen åt rollen A1, men viktigt är att eleverna får klart för sig rollen A2, som gäller hur man i demokratiska processer påverkar de politiska styrningarna av människornas levnadsvillkor.

Det är viktigt att framhålla de fyra levnadsvillkoren om kropp och psyke och fysiska och sociala miljöer men det görs inte tydligt i läroplanen eller kursplanerna.

Problem med de olika rollerna och de olika levnadsvillkoren skymtar i läroplanen och kursplanerna: Eleverna ska utveckla kropp och psyke och de ska utan tydliga syften lära sig om samhället.

Några citat ur läroplanen Lpo 94 (version 1994).

”Den nioåriga obligatoriska grundskolans huvudduppgift är att förmedla bestående kunskaper och grundläggande värden och därigenom förbereda eleverna för att leva och verka i samhället.....

Skolan skall stödja och stärka barnen och ge nästa generation en optimism inför den framtid de skall vara med och bygga...

Utan baskunskaper som att läsa, skriva och räkna kan en individ inte fungera i vårt samhälle. Utan kunskaper i t.ex. historia och religion blir människan rotlös. Kunskaper i naturvetenskap och teknik krävs både i vardagslivet och för att förstå övergripande miljöfrågor....

Skolan skall också hjälpa eleven till kreativitet och skapande....

Samtidigt skall skolan framhålla det personliga ansvaret. Andra grundstenar är ökad jämställdhet mellan könen...

Skolan skall även belysa de miljöproblem vi står inför och öppna elevernas sinnen och känsla för naturen. En annan förändring som bör påverka vår utbildning är den ökade internationaliseringen.

Skolan måste ge unga människor insikter om internationella beroenden och samband och en ökad förståelse för andra kulturer.

Språket, såväl det egna som främmande, blir allt viktigare oavsett tekniska, politiska och samhällsliga förändringar. Förmågan att kommunicera i tal och skrift har ett växande värde. Säkerhet i att uttrycka sig har betydelse för en individs möjligheter i förvärvslivet och ökar också möjligheterna att verka som en aktiv medborgare.

Skolan skall lägga grunden för fortsatt lärande - i skolor, högre utbildning och därefter. Skolan måste visa var man kan finna information och kunskap, hur man kan tillgodogöra sig den, få överblick och sammanhang- och känna lärandets glädje. Skolan skall förmedla känslan för lärandet som en av livets källor. Det är i skolan framtiden byggs....

Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund....

Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla....

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet....

Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier skall aktivt bekämpas....

Skolan är en social och kulturell mötesplats..

Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har...

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskaper och i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar....

Skolan har uppgiften att dels överföra vissa grundläggande värden och förmedla kunskaper, dels förbereda eleverna för att leva och verka i samhället. Skolan skall förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenser av olika alternativ.

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang.....

I undervisningen i alla skolans ämnen är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. Genom ett historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en beredskap inför framtiden och utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande. Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen bör belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.

Ett internationellt perspektiv slutligen, är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet ...

Det etiska perspektivet är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan...

Skolan skall stimulera varje elev att bilda sig och att växa med sina uppgifter. I skolarbetet skall de in-

tellectuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas....

Skolan skall sträva efter att varje elev

- utvecklar nyfikenhet och lust att lära,...
- inhämtar tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att kunna träffa väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning ...
- behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka ideer och tankar i tal och skrift,...
- känner till och förstår grundläggande begrepp och sammanhang inom de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga och humanistiska kunskapsområdena,
- har utvecklat sin förmåga till kreativt skapande och fått ett ökat intresse för att ta del av samhällets kulturutbud,
- har en förtrogenhet med centrala delar av vårt svenska och nordiska, inklusive det samiska, samt västerländska kulturarv,
- har utvecklat förståelse för andra kulturer,...
- känner till grunderna för samhällets lagar och normer och vet om sina rättigheter och skyldigheter i skolan och i samhället,
- har kunskaper om länders och världsdelars ömsesidiga beroende av varandra,
- känner till förutsättningarna för en god miljö och förstår grundläggande ekologiska sammanhang,
- har grundläggande kunskaper om förutsättningarna för en god hälsa samt har förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan,
- har kunskaper om medier och deras roll..
- har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former..”

1-9 Mänskliga verksamheter.

- 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter
- 2 Religiösa verksamheter o d
- 3 Politikvetenskaper. Politiska verksamheter.
- 4 Sambandsforskning. Informationsstruktur.
- 5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
- 6 Teknologiska /ekonomiska verksamheter.
- 7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
- 8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
- 9 Saklitterärt. Allm. geografi. Biografi. Allm. historia

1 Psykologiska och filosofiska verksamheter

- 10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar
 - 101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
 - 102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsök.
 - 103 Allm. encyklopedier. Övergripande värderingar
 - 104 Övergripande filosofiska verks. om samband
 - 105 Övergripande om samhällsforskning o-planering
 - 106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
 - 107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
 - 108 Samhällskunskap. Samhällsguiden.
 - 109 Idé- filosofi- och lärdomshistoria.
- 11/19 Individernas inre verkligheter.
- 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
 - 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
 - 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
 - 14 Individens ideologi / uppfattning om samband od
 - 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
 - 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.
 - 17 Individens moral och uppfattningar om moral.
 - 18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2 Religiösa verksamheter o d

- 20 Övergripande religiösa verksamheter o d
- 21 Allmän religionsvetenskap
- 22/28 Kristna religioner
- 29 Icke kristna religioner o d

Hur ger grundskolan under 9 år kunskaper om dessa verksamheter?

Läroplanen för grundskolan innehåller följande ämnen:
Samhällsorienterade ämnen: Samhällskunskap. Religionskunskap. (Se omr 108+ 2 på SWs hemsida). Geografi. Historia. (Se omr 9 på SWs hemsida). Naturorienterade ämnen. Matematik. Fysik. Kemi. Biologi. (Se omr 5 på SWs hemsida). Teknik. Hem- och konsumentkunskap. (Kursplaner se omr 106 på SWs hemsida). Slöjd. Bild. Musik. Idrott och hälsa. (Se omr 7), Modersmål. Svenska. Svenska som andraspråk. Engelska. Moderna språk. Teckenspråk för hörande. (Se omr 8 på SWs hemsida). Studie- och yrkesorientering, syo-verksamhet, pågår under hela grundskoletiden.

En lång genomgång av målen för de olika ämnena finns längre bort i det följande.

Verksamheterna 10-19:

Huvudsakligen Samhällskunskapen, men Religionskunskapen ska också ge kunskaper för delar av 11-19, i varje fall 13, 14 och 17 och delar av 109. Historieämnet kan tolkas omfatta 109 och borde ha något att säga om 101-108.

Verksamheterna 2 (20-29):

Religionskunskapen. Den innehåller också delar om 11-19: i varje fall 13, 14 och 17 och delar av 109 samt kunskaper om hur estetiska uttryck som konst, musik och dans gestaltas i olika religiösa sammanhang, dvs delar av 7.

Hur ger gymnasiet under 3 år kunskaper om dessa verksamheter?

Det finns 17 olika nationella program som samtliga är treåriga. Alla ger en bred basutbildning och grundläggande behörighet att studera på universitet eller högskola. Samtliga nationella program omfattar kärnämneskurser, gemensamma karaktärsämneskurser och valbara kurser samt projektarbete och individuellt val.

Kärnämnen:

Svenska/Svenska som andraspråk
Engelska
Matematik
Idrott och hälsa
Samhällskunskap
Religionkunskap
Naturkunskap
Estetisk verksamhet

Nationella program:

Barn- och fritidsprogrammet
Byggprogrammet
Elprogrammet
Energiprogrammet
Estetiska programmet
Fordonsprogrammet
Handels- och administrationsprogrammet
Hantverksprogrammet
Hotell- och restaurangprogrammet
Industriprogrammet
Livsmedelsprogrammet
Medieprogrammet
Naturbruksprogrammet
Naturvetenskapliga programmet
Omvårdnadsprogrammet
Samhällsvetenskapliga programmet
Teknikprogrammet

Verksamheter 10-29: Samhällskunskap, del, Religionskunskap (som i grundskolan). Samhällsvetenskapliga programmet, del.

3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.

31 Statistik och demografi
32 Statsvetenskap
33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
34 Lagar o förordningar, traktat, juridik

35 De demokratiskt valda församlingarnas verks.
351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
352 Kommun- och landstingsfullmäktige (o mots.)
353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)

36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
36...om individernas kroppsliga förhållanden.
37...om utbildning o d.
38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d

4 Sambandsforskning.Informationsstruktur.

40 Systemvetenskap. Infostruktur. 41-49.

5 Naturforskning.Matematikverksamheter.

50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
51 Matematik
52 Astronomi, rymdforskning
53 Fysik o d
54 Kemi o d
55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
56 Paleontologi, arkeologi o d
57 Biologi,ekologi.Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
58 Botanik.
59 Zoologi

Hur ger grundskolan under 9 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheterna 31-39: Samhällskunskapen. Målen ger dock inte tydliga uppgifter om politiska planeringar i 36-39. Hjälpmedel för sådana planeringar: Bl a Geografi och historia men även övriga ämnen.

Verksamheterna 4 (40-49): Samhällskunskapen, men målen ger inte tydliga uppgifter.

Verksamheterna 5 (50-59): Matematik, Fysik, Kemi och Biologi. Ämnena gäller också kunskapernas användning, vilket berör de ekonomiska/teknologiska verksamheterna i 6 och kulturella verksamheter i 7-9, isynnerhet planering och formgivning av fysiska miljöer. Biologin innehåller mål om hälso-och sjukvård o d, som ingår i 61.

Hur ger gymnasiet under 3 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheter 3 (31-39): Samhällskunskap, del. Samhällsvetenskapliga programmet, del.

Verksamheter 4 (40-49): Samhällskunskap, del. Samhällsvetenskapliga programmet, del.

Verksamheter 5 (50-59): Matematik. Naturkunskap. Naturvetenskapliga programmet, del.

6 Teknologiska/ekonomiska verksamheter.

60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verks.
61 Hälso- o sjukvård, räddning od. Veterinärverks.
62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d).
63 Biologisk produktion. Jordbruk, skog, jakt,fiske.

64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning.642 Måltider,servering,restauranger
643 Organisation av boende, personalrum od, hotell
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning od.
645 Användning av inventarier o d.
646 Personlig hygien od,klädvård (ej 648 tvätt od)
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster o utgifter
648 Städning-, rengörings- o tvättverksamheter od.
649 Personvård: barn, hemsjukvård, allmänt hushållsarbete, hemtjänst

65 Adm, distribution, kommunikation, organisation
651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
6525-6529 Militära verksamheter
653 Handelsverksamheter.
654 Telekommunikationsverksamheter.
655 Förlagsverksamheter o d.
656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
657 Penningverksamheter.Finans Försäkring.Skatte
658 Allm.företagsekonomi.Arbeitsförmedling od
659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

66/68 Tillverkning av varor
66 Tillverkning av kemivaror o d
67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
68 Tillverkning av komplexvaror
69 Tillverkning/byggande av byggnader, anläggningar

Hur ger grundskolan under 9 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheterna 6 (60-69): Teknik. Samhällskunskapen berör delar av 6.

60: Historieämnet, Geografiämnet och Samhällskunskapen berör teknikens och ekonomins utveckling och nutida läge.

61: Biologin och Idrott och hälsa innehåller delar om dessa verksamheter.

62: Fysik och Kemi innehåller delar om tillämpningar.

63: Biologin innehåller delar om tillämpningar.

64: Hem- och konsumentkunskap. Samhällskunskapen innehåller delar om 64, bl a om hushållsekonomi.

65: Samhällskunskapen innehåller delar om dessa verksamheter. Studie- och yrkesorientering, syo-verksamhet. 658 gäller företagsekonomi och arbetsförmedling o d.

66-69: Mest något för Studie- och yrkesorientering, syo-verksamhet.

Hur ger gymnasiet under 3 år kunskaper om dessa verksamheter?

60-69: Samhällskunskap, delar.

61: Omvårdnadsprogrammet,del. Idrott och hälsa, del.

62: Delar om konstruktion: Teknikprogrammet,Byggprogrammet, Elprogrammet, Energiprogrammet, Fordonsprogrammet, Naturvetenskapliga programmet.

63: Naturbruksprogrammet, del. (annan del på 71).

64: Livsmedelsprogrammet, del. Hotell- och restaurangprogrammet. Delar om drift: Elprogrammet, Energiprogrammet. Omvårdnadsprogrammet, del.

65: Handels- och administrationsprogrammet. Delar om drift: Elprogrammet, Energiprogrammet, Fordonsprogrammet, Teknikprogrammet.

66-68: Hantverksprogrammet. Industriprogrammet. Livsmedelsprogrammet, del. Medieprogrammet, del.

Delar om tillverkning: Teknikprogrammet, Elprogrammet, Energiprogrammet, Fordonsprogrammet.

69: Byggprogrammet, del om byggande.

7-9 Kulturella verksamheter

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.

70 Allmänt om konst o kultur.

71 Övergripande planering av fysiska miljöer

72 Formgivning av byggnader o anlägg. arkitektur

73 Skulptur od. Museiverksamh. konstutställning

74 Konsthantverk, formgivn. bruksföremål. Inredning

75/77 Bildkonst. 75 Måleri. 76 Grafiskt. 77 Foto

78 Musik (konserter o d 792)

79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport

7911-7913 Seder och bruk .

7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

794 Spel. Skicklighets- o turspel Lotteri. Lotto. Tips

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

7951 Sociologi. Socialvård. Kriminologi.

7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i fysiska miljöer. 7952 Forntiden. 7953 Medeltiden.

7954 Nya tiden. 7955-7956 Sociala miljöer i olika fysiska miljöer.

7957 Undervisning o d.

7958 Sociala miljöer o sociala verksamh. i boendet

7959 Sociala miljöer o verksamheter i allmänna grupper o d

796/799 Sport, idrott o d.

Hur ger grundskolan under 9 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheter 7 (70-79): Samhällskunskap samt Slöjd. Bild. Musik. Idrott och hälsa.

70 (Konst-och kulturhistoria o d.): Historia. Bild, bl a: "tillägnar sig såväl en bild- och kulturhistorisk allmänbildning som kunskaper om arkitekturens och formgivningens betydelse för den egna miljön"

71-72: Bild: "kunskaper om arkitekturens och formgivningens betydelse för den egna miljön ". Kemiämnet och Biologiämnet innehåller tillämpningar som berör 71-72. Geografiämnet gäller bl a funderingar om miljön.

Några tydliga mål om formgivning och planering av fysiska miljöer finns inte.

73-77: Slöjd och Bild. Slöjd bl a: "utvecklar förmågan att göra och motivera personliga ställningstaganden kring estetiska, etiska och funktionella värden, tillägnar sig kunskaper om god arbetsmiljö", vilket berör tekniska tillämpningar inom 6 och arbetsmiljö på 658.

78: Musik.

79: Samhällskunskap.

Några tydliga mål om formgivning och planering av sociala miljöer finns inte

7957: Läroplanens uppgifter om skola och undervisning.

796-799: Idrott och hälsa, som innehåller delar som gäller 61.

Hur ger gymnasiet under 3 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheter 7 (70-79):

Idrott och hälsa. Estetisk verksamhet. Samhällskunskap, del.

Samhällsvetenskapliga programmet, del.

Barn- och fritidsprogrammet.

Estetiska programmet.

Medieprogrammet, del.

Naturbruksprogrammet, del om miljöplanering.

Naturvetenskapliga programmet, delar om fysisk miljö

Omvårdnadsprogrammet, del.

Teknikprogrammet, delar om miljö och samhällsbyggnad.

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk.Språkliga verks. 802/809 motsv. 82/89.
81 Litteraturvetenskap-hist. 812/819 motsv. 82/89.

82/89 Skönlitteratur på olika språk
82 Engelsk skönlitteratur o d.
83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
84 Fransk skönlitteratur o d
85 Italiensk skönlitteratur o d
86 Spansk och portugisisk skönlitteratur o d
87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d

9 Saklitterärt. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

90 Tidningar,tidkrifter,journalistik. Blandade ämnen
91 Allm.geografi, reseskildr.913/919 motsv. 93/99.
92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d
93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän hist.
93 Allmänt om allm.historia. Världs- o forntidshist.
94 Medeltidens o nya tiden i allmänhet o i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tiden i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien.
Rymden

Hur ger grundskolan under 9 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheter 8 (80-89): Modersmål. Svenska. Svenska som andraspråk. Engelska. Moderna språk. Teckenspråk för hörande. Bl a i Svenskan: "kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt samt tillämpa skriftspråkets normer, både vid skrivande för hand och med dator", dvs användning av datorer , som ingår i 651.

Verksamheter 9 (90-99): Geografi och Historia. Bl a i Geografin: "förstå vad som utgör resurser i naturen, kunna se samband mellan naturresurser och människors verksamheter, ge exempel på hur människors handlingar påverkar miljön och visa på olika alternativ i miljöfrågor ", vilket berör planering och formgivning av fysiska miljöer i 71-72 och politisk planering i 36-39.

I Historieämnet bl a: "kunna reflektera över hur information och propaganda har använts förr och används i dag som ett medel för påverkan", något som berör 90.

Hur ger gymnasiet under 3 år kunskaper om dessa verksamheter?

Verksamheter 8 (80-89): Svenska/Svenska som andraspråk. Engelska
Samhällsvetenskapliga programmet, del.

Verksamheter 9 (90-99): Samhällskunskap, delar.
Samhällsvetenskapliga programmet, del. Medieprogrammet, del.

Mål för grundskolans ämnen enligt Läroplan 94, Lpo 94.

Samhällsorienterade ämnen: Samhällskunskap. Religionskunskap. (Se omr 108+ 2 på SWs hemsida). Geografi. Historia. (Se omr 9 på SWs hemsida).

Naturorienterade ämnen. Matematik. Fysik. Kemi. Biologi. (Se omr 5 på SWs hemsida).

Teknik. Hem- och konsumentkunskap. (Kursplaner se omr 106 på SWs hemsida).

Slöjd. Bild. Musik. Idrott och hälsa. (Se omr 7).

Modersmål. Svenska. Svenska som andraspråk. Engelska. Moderna språk. Teckenspråk för hörande. (Se omr 8 på SWs hemsida).

Studie- och yrkesorientering, syo-verksamhet, pågår under hela grundskoletiden.

Samhällsorienterade ämnen: **Samhällskunskap. Religionskunskap.** **Geografi. Historia.**

Mål att sträva mot för de samhällsorienterade ämnena:
Skolan skall i sin undervisning inom det samhällsorienterade kunskapsområdet sträva efter att eleven
– undersöker och förstår samhälleliga samband och sammanhang i nutid och förfluten tid samt reflekterar över vad dessa kan innebära för framtiden,
– förstår centrala begrepp som gör det möjligt att på ett självständigt sätt söka, bilda och använda kunskap om samhällsfrågor,

– utvecklar sin förmåga att använda olika informationskällor och ett kritiskt förhållningssätt till dessa,
– utvecklar en tilltro till sin egen förmåga att påverka och en vilja att hävda demokratiska värden samt blir förtrogen med sina rättigheter och skyldigheter som medborgare i ett demokratiskt samhälle,
– deltar aktivt i samhällsliv och samhällsutveckling samt tar ansvar för livsmiljön,
– förvärvar insikter om hur såväl naturgivna och materiella förutsättningar som centrala idéer och livsåskådningar format och formar samhällen,
– utvecklar förståelse av grundläggande existentiella och etiska synsätt och kan använda sin förståelse vid egna ställningstaganden,
– utvecklar kunskap om och förmåga till inlevelse i olika livsmönster och ser orsaker till variation i tid och rum men även det gemensamma i olika kulturer,
– utvecklar respekt för andra människors ställningstaganden men uppmärksammar och tar avstånd från sådana som innebär förtryck och kränkningar,
– gör det till en vana att i sitt handlande ta hänsyn till alla lika värde och rättigheter, oberoende av exempelvis kön, klass och etnisk tillhörighet,
– utvecklar förmåga att se konsekvenser av sina och andras ställningstaganden och handlingar,
– utvecklar förståelse för ekologiska sammanhang och olika sätt att fördela och använda resurser,
– utvecklar förståelse för hur verksamheter och kulturer avspeglas i och påverkas av konst, litteratur och musik.

Samhällsorienterade ämnen: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall
– känna till och kunna resonera kring grundtankar i ett demokratiskt system och praktisera demokrati i vardaglig handling,

– känna till händelser och förhållanden som format och formar närsamhället och dess miljö,
– kunna jämföra de egna livsvillkoren med livsvillkor i andra miljöer och i olika tider,
– kunna samtala om viktiga livsfrågor som berör den enskilda individen och relationer mellan människor,
– kunna söka och bearbeta information samt göra sammanställningar för att belysa eller besvara frågor om människan och hennes verksamheter.

Samhällsorienterade ämnen: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall
– förstå grundläggande begrepp och företeelser i ett demokratiskt system och kunna problematisera demokratiska förhållningssätt i vardagen,
– kunna se samband i skeenden i samhället samt urskilja faktorer som påverkar dem,
– känna till förutsättningar för, pröva antaganden om och jämföra människors livsvillkor förr och nu och i olika delar av världen,
– förstå och kunna resonera kring möjligheter och svårigheter som uppstår i ett samhälle med kulturell mångfald,
– kunna samtala om och bearbeta etiska, estetiska och existentiella frågor och förstå hur de kan vara beroende av tid och kultur,
– förstå och pröva ett ekologiskt tänkande och visa på konsekvenser av olika handlingsalternativ i miljö-, livs- och samhällsfrågor,
– kunna ur ett samhällsperspektiv söka information från olika källor, bearbeta, granska och värdera uppgifterna samt i olika uttrycksformer redovisa resultat och slutsatser.

Samhällskunskap: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin utbildning i samhällskunskap sträva efter att eleven

- omfattar och praktiserar demokratins värdegrund,
- utvecklar kunskaper om skiftande samhällsförhållanden och deras relation till demokratiska principer,
- utvecklar kunskaper om rättigheter och skyldigheter i ett demokratiskt samhälle,
- förstår hur olika intressen, ideologier och traditioner påverkar sättet att se på individ och samhälle samt hur samhällets normer och värderingar påverkar och påverkas av individen,
- utvecklar kunskap om och förståelse av ett samhälle med etnisk och kulturell mångfald och betydelsen av detta för mellanmänniska relationer,
- utvecklar kunskaper om förhållanden i andra länder och därmed förmågan att reflektera över internationella relationer och internationellt samarbete,
- tillgodogör sig kunskaper för att kunna agera i lokala och globala frågor som är viktiga för ett hållbart samhälle,
- utvecklar sin förmåga att kritiskt granska samhällsförhållanden och kunna se konsekvenser av olika handlingsalternativ,
- utvecklar sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt en tilltro till den egna förmågan att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen.

Samhällskunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- känna till de grundläggande demokratiska principer som samhället vilar på och kunna delta i en demokratisk beslutsprocess,
- känna till förhållanden och olika levnadssätt i det lokala samhället och de viktigaste rättigheter och skyldigheter som gäller varje enskild individ,
- ha kännedom om människors livsvillkor i olika kulturer,
- förstå hur de egna handlingarna påverkar miljön,

- kunna läsa, skriva och formulera sig om samhället utifrån olika källor.

Samhällskunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- känna till grundläggande mänskliga rättigheter och skyldigheter,
- kunna reflektera över människors villkor och hur dessa skiftar utifrån kön och social och kulturell bakgrund,
- förstå de gemensamma och grundläggande demokratiska värden som vårt samhälle vilar på samt kunna tillämpa ett demokratiskt arbets- och beslutsätt,
- ha grundläggande kunskaper om det svenska styrelsesättets framväxt och samhällssystemets uppbyggnad samt förstå innebörden av det grundläggande norm- och rättssystemet i Sverige,
- ha kunskaper om internationella förhållanden samt kunna diskutera relationer och samarbete i ett globalt perspektiv,
- ha kännedom om samhällsekonomi, hushållsekonomi och privatekonomi och kunna diskutera möjliga vägar som leder mot ett hållbart samhälle såväl lokalt som globalt,
- kunna använda olika kunskapskällor samt kunna sammanställa, bearbeta, granska och värdera uppgifter och åsikter från olika källor och opinionsbildare samt redovisa resultatet.

Religionskunskap: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i religionskunskap sträva efter att eleven

- reflekterar över etiska, existentiella och religiösa frågor som berör hans eller hennes liv,
- fördjupar sina kunskaper om religioner och andra livsåskådningar i vår egen tid och i historisk tid,
- utvecklar förståelse av samhällens och religioners

- ömsesidiga påverkan, såväl i nutid som i ett historiskt perspektiv,

- utvecklar förståelse av hur kristendomen påverkat det svenska samhället,

- utvecklar kunskap om olika religioners påverkan på det svenska samhället,

- blir medveten om likheter och olikheter mellan etablerade religioner, andra livsåskådningar och nya religiösa rörelser och fenomen,

- utvecklar förståelse av ställningstaganden i religiösa och etiska frågor samt en grundläggande etisk hållning som grund för egna ställningstaganden och eget handlande,

- får uppleva olika estetiska uttryck som musik, dans och konst och får möjlighet att gestalta sina kunskaper i ämnet med hjälp av sådana uttrycksformer.

Religionskunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna samtala om och göra personliga reflektioner kring livsfrågor utifrån vardagliga situationer eller med hjälp av bilder, sånger och texter från t.ex. barn- och ungdomslitteratur,

- kunna samtala om etiska problem och motivera sina ställningstaganden,

- kunna återge och levandegöra några grundläggande bibliska berättelser liksom berättelser från några andra religiösa traditioner och känna till vad de betyder för dem som brukar dem.

Religionskunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna reflektera över och formulera sig i för henne eller honom viktiga livsfrågor,

- kunna föra etiska resonemang och se konsekvenser av olika ställningstaganden,

- ha kunskaper om kristendomens påverkan på det svenska samhället, dess grundläggande värderingar, traditioner, konst och litteratur,
- ha kunskap om symboler, riter, centrala berättelser och trosuppfattningar i några världsreligioner samt om grundtankar och uttrycksformer i några andra livsåskådningar,
- ha kunskaper om hur estetiska uttryck som konst, musik och dans gestaltas i olika religiösa sammanhang.

Geografi: Mål att sträva mot:

Skolan skall i sin undervisning i geografi sträva efter att eleven

- ökar sin förståelse för människans levnadsvillkor genom vidgade kunskaper om natur och samhälle och om sambanden däremellan i olika delar av världen,
- utvecklar kunskaper om de naturgivna processer som på såväl kort som lång sikt formar och förändrar naturlandskapet, ser människans påverkan på dessa processer och värderar dess konsekvenser,
- utvecklar kunskaper om hur landskapet har förändrats under olika politiska och ekonomiskabetingelser och insikter om hur landskapet fungerar som resurs,
- utvecklar förmågan att reflektera kring och ta medveten ställning till olika alternativ för resursanvändning utifrån ett ekologiskt tänkande,
- vidgar sina kunskaper om människans olika ekonomiska, tekniska, politiska, sociala och kulturella aktiviteter och hur de länkar samman platser och regioner samt reflekterar över följderna av sådana samband,
- utvecklar förmågan att formulera och arbeta med problem som avser lokala och globala miljö- och överlevnadsfrågor,
- utvecklar förmågan att dra slutsatser och generalisera samt förklara och argumentera för sitt tänkande och sina slutsatser.

Geografi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- ha förvärvat sådana grundläggande kunskaper i geografi som behövs för att kunna reflektera över hur människans handlingar påverkar miljön,
- förstå vad en karta är och hur den kan användas, vara förtrogen med globen och känna till olika platsers och områdets lägen i förhållande till varandra samt kunna uppskatta avstånd,
- känna till några krafter som format jordytan och förändrar landskapet samt utifrån detta och egna iakttagelser och upplevelser i närmiljön kunna ge exempel på sådana förändringar,
- känna till några grundläggande egenskaper hos svenska landskapstyper och beskriva hur människor förr och nu lever och arbetar i olika miljöer,
- genom egna iakttagelser och mätningar förstå innebörden av begreppen väder, klimat och årstider och ha kännedom om och visa hur sådana förhållanden varierar mellan olika områden.

Geografi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- ha kunskaper om världskartan och känna till viktiga namn, läges- och storleksrelationer, hitta på globen och genom kartjämförelser kunna dra slutsatser om natur- och kulturlandskap och om människors levnadsvillkor,
- förstå vad som utgör resurser i naturen, kunna se samband mellan naturresurser och människors verksamheter, ge exempel på hur människors handlingar påverkar miljön och visa på olika alternativ i miljöfrågor,
- ha kännedom om hur människor lever och arbetar i skilda miljöer i världen och om faktorer som påverkar dessa förhållanden samt reflektera över möjligheter till

förändringar,

- ha kunskaper om några av de viktigaste naturgivna processerna som formar och förändrar landskapet och känna till huvuddragen vad gäller klimat- och vegetationszonerna i världen,
- kunna med exempel visa hur viktiga förändringar i samhället såsom industrialisering, urbanisering och globalisering av kommunikationer, produktion och handel har påverkat och påverkar landskapet och människors levnadsvillkor samt reflektera och formulera frågor kring detta,
- kunna beskriva, jämföra, analysera och presentera områden och förhållanden genom att arbeta med geografisk information, göra mätningar och iakttagelser och själv göra kartor, bilder och diagram samt skriva texter.

Historia: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i historia sträva efter att eleven

- förvärvat ett historiemedvetande, som underlättar tolkningen av händelser och skeenden i nutiden och skapar en beredskap inför framtiden,
- utvecklar förståelse av historiska företeelsers och skeendens bakgrund och samband och att dessa kan uppfattas, förklaras och tolkas ur olika perspektiv,
- tillägnar sig ett brett och djupt kunnande om kulturarvet, även så som det utvecklats i olika nationella minoritetsgrupper, samt utvecklar insikt om den identitet som detta ger,
- utvecklar förmåga att urskilja historiska strukturer, utvecklingslinjer och förändringsprocesser,
- tillägnar sig kunskaper om betydelsefulla historiska gestalter, händelser och epoker,
- utvecklar sin förmåga att använda historien som verktyg för förståelse av andra ämnen,

- blir medveten om att historiskt givna samhälls- och kulturformer är tidsbundna och att varje tids människor skall bedömas utifrån sin tids villkor,
- förvärvar förmåga att bedöma olika texter, medier och andra källor som tolkar och belyser historiska förlopp.

Historia: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- känna till hembygdens historia och hur denna har format kulturen,
- känna till grunddragen i valda delar av den svenska och nordiska historien samt kunna jämföra med några andra länder,
- kunna berätta om och jämföra hur män, kvinnor och barn levt och tänkt i några skilda miljöer och tider i Sverige och på några andra platser i världen.

Historia: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna redogöra för viktiga händelser och känna till gestalter, idéer och förändringar i den historiska utvecklingen i Sverige, Norden och Europa samt kunna jämföra med andra länder,
- känna till utvecklingen i några ledande världsmakter under olika tidsepoker,
- ha insikt i hur stora samhälleliga omvälvningar har förändrat människors livsvillkor,
- kunna identifiera och reflektera kring några olika historiska händelser och skeenden med betydelse för vår egen tid,
- vara medveten om och kunna ge exempel på att historiska händelser och förhållanden kan betraktas på olika sätt,
- kunna reflektera över hur information och propaganda har använts förr och används i dag som ett medel för påverkan.

Matematik. Naturorienterande ämnen: Fysik. Kemi. Biologi.

Matematik: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i matematik sträva efter att eleven

- utvecklar intresse för matematik samt tilltro till det egna tänkandet och den egna förmågan att lärasig matematik och att använda matematik i olika situationer,
- inser att matematiken har spelat och spelar en viktig roll i olika kulturer och verksamheter och får kännedom om historiska sammanhang där viktiga begrepp och metoder inom matematiken utvecklats och använts,
- inser värdet av och använder matematikens uttrycksformer,
- utvecklar sin förmåga att förstå, föra och använda logiska resonemang, dra slutsatser och generalisera samt muntligt och skriftligt förklara och argumentera för sitt tänkande,
- utvecklar sin förmåga att formulera, gestalta och lösa problem med hjälp av matematik, samt tolka, jämföra och värdera lösningarna i förhållande till den ursprungliga problemsituationen,
- utvecklar sin förmåga att använda enkla matematiska modeller samt kritiskt granska modellernas förutsättningar, begränsningar och användning,
- utvecklar sin förmåga att utnyttja miniräknarens och datorns möjligheter.

Strävan skall också vara att eleven utvecklar sin tal- och rumsuppfattning samt sin förmåga att förstå och använda

- grundläggande talbegrepp och räkning med reella tal, närmevärden, proportionalitet och procent,
- olika metoder, måttssystem och mätinstrument för att jämföra, uppskatta och bestämma storleken av viktiga storheter,

- grundläggande geometriska begrepp, egenskaper, relationer och satser,
- grundläggande statistiska begrepp och metoder för att samla in och hantera data och för att beskriva och jämföra viktiga egenskaper hos statistisk information,
- grundläggande algebraiska begrepp, uttryck, formler, ekvationer och olikheter,
- egenskaper hos några olika funktioner och motsvarande grafer,
- sannolikhetstänkande i konkreta slumpsituationer.

Matematik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall ha förvärvat sådana grundläggande kunskaper i matematik som behövs för att kunna beskriva och hantera situationer och lösa konkreta problem i elevens närmiljö. Inom denna ram skall eleven

- ha en grundläggande taluppfattning som omfattar naturliga tal och enkla tal i bråk- och decimalform,
- förstå och kunna använda addition, subtraktion, multiplikation och division samt kunna upptäcka tal-mönster och bestämma obekanta tal i enkla formler,
- kunna räkna med naturliga tal – i huvudet, med hjälp av skriftliga räknemetoder och med miniräknare,
- ha en grundläggande rumsuppfattning och kunna känna igen och beskriva några viktiga egenskaper hos geometriska figurer och mönster,
- kunna jämföra, uppskatta och mäta längder, areor, volymer, vinklar, massor och tider samt kunna använda ritningar och kartor,
- kunna avläsa och tolka data givna i tabeller och diagram samt kunna använda elementära lägesmått.

Matematik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall ha förvärvat sådana kunskaper i matematik som behövs för att kunna

beskriva och hantera situationer samt lösa problem som vanligen förekommer i hem och samhälle och som behövs som grund för fortsatt utbildning. Inom denna ram skall eleven

- ha utvecklat sin taluppfattning till att omfatta hela tal och rationella tal i bråk- och decimalform,
- ha goda färdigheter i och kunna använda överslagsräkning och räkning med naturliga tal och tal i decimalform samt procent och proportionalitet i huvudet, med hjälp av skriftliga räknemetoder och med tekniska hjälpmedel,
- kunna använda metoder, måttssystem och mätinstrument för att jämföra, uppskatta och bestämma längder, areor, volymer, vinklar, massor, tidpunkter och tidsskillnader,
- kunna avbilda och beskriva viktiga egenskaper hos vanliga geometriska objekt samt kunna tolka och använda ritningar och kartor,
- kunna tolka, sammanställa, analysera och värdera data i tabeller och diagram,
- kunna använda begreppet sannolikhet i enkla slumpsituationer,
- kunna tolka och använda enkla formler, lösa enkla ekvationer, samt kunna tolka och använda grafer till funktioner som beskriver verkliga förhållanden och händelser.

Naturorienterande ämnen Fysik, Kemi, Biologi: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i de naturorienterande ämnena sträva efter att eleven beträffande natur och människa:

- tilltror och utvecklar sin förmåga att se mönster och strukturer som gör världen begriplig samt stärker denna förmåga genom muntlig, skriftlig och undersökande verksamhet,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:

- utvecklar insikten att naturvetenskap är en specifik mänsklig verksamhet tillhörande vårt kulturarv,
- utvecklar sin förmåga att se hur den mänskliga kulturen påverkar och omformar naturen,
- utvecklar förmåga att se samband mellan iakttagelser och teoretiska modeller,
- utvecklar kunskap om hur experiment utformas utifrån teorier och hur detta i sin tur leder till att teorierna förändras,
- beträffande kunskapens användning:
 - utvecklar omsorg om naturen och ansvar vid dess nyttjande,
 - utvecklar förmåga att använda naturvetenskapliga kunskaper och erfarenheter för att stödja sina ställningstaganden,
 - utvecklar ett kritiskt och konstruktivt förhållningssätt till egna och andras resonemang med respekt och lyhördhet för andras ställningstaganden.

Naturorienterande ämnen Fysik, Kemi, Biologi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall beträffande natur och människa:

- ha kunskaper inom några naturvetenskapliga områden,
- ha kännedom om berättelser om naturen som återfinns i vår och andra kulturer,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
 - kunna utföra enkla systematiska observationer och experiment samt jämföra sina förutsägelser med resultatet,
 - känna till några episoder ur naturvetenskapens historia och därigenom ha inblick i olika sätt att förklara naturen,
 - ha inblick i olika sätt att göra naturen begriplig, som å ena sidan det naturvetenskapliga med dess syste-

matiska observationer, experiment och teorier liksom å andra sidan det sätt som används i konst, skönlitteratur, myter och sagor,

beträffande kunskapens användning:

- ha kunskap om hur människans nyfikenhet inför naturvetenskapliga fenomen lett till samhällsliga framsteg,
- ha kunskap om resurshushållning i vardagslivet och om praktiska åtgärder som syftar till resursbevarande,
- ha inblick i hur en argumentation i vardagsanknutna miljö- och hälsofrågor kan byggas upp med hjälp av personliga erfarenheter och naturvetenskapliga kunskaper.

Naturorienterande ämnen Fysik, Kemi, Biologi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

beträffande natur och människa:

- ha kunskap om universums, jordens, livets och människans utveckling,
- ha insikt i hur materien och livet studeras på olika organisationsnivåer,
- ha kunskap om naturliga kretslopp och om energins flöde genom olika naturliga och tekniska system på jorden,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
 - ha kunskap om det naturvetenskapliga arbetssättet samt kunna redovisa sina iakttagelser, slutsatser och kunskaper i skriftlig och muntlig form,
 - ha insikt om växelspelet mellan utveckling av begrepp, modeller och teorier å ena sidan och erfarenheter från undersökningar och experiment å den andra,
 - ha inblick i hur kunskapen om naturen utvecklats och hur den både formats av och format människors världsbilder,
 - ha insikt i olika sätt att göra naturen begriplig, som

å ena sidan det naturvetenskapliga med dess systematiska observationer, experiment och teorier liksom å andra sidan det sätt som används i konst, skönlitteratur, myter och sagor,

beträffande kunskapens användning:

- ha insikt om skillnaden mellan naturvetenskapliga påståenden och värderande ståndpunkter,
- kunna använda sina kunskaper om naturen, människan och hennes verksamhet som argument för ståndpunkter i frågor om miljö, hälsa och samlevnad,
- kunna exemplifiera hur naturvetenskapen kan användas för att skapa bättre livsvillkor men också hur den kan missbrukas,
- ha inblick i konsekvenserna av olika etiska ställningstaganden i miljöfrågor.

Fysik: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i fysik sträva efter att eleven

beträffande natur och människa:

- utvecklar kunskap om grundläggande fysikaliska begrepp inom områdena mekanik, elektricitetslära och magnetism, optik, akustik, värme samt atom- och kärnfysik,
 - utvecklar kunskap om energi och energiformer, energiomvandlingar och energikvalitet samt samhällets energiförsörjning,
 - utvecklar kunskap om olika slag av strålning och dess växelverkan med materia och levande organismer,
 - utvecklar kunskap om fysikens världsbild utgående från astronomi och kosmologi,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- utvecklar kunskap om den fysikaliska vetenskapens kunskapsbildande metoder, särskilt vad gäller formulering av hypoteser samt mätningar, observationer och experiment,
 - utvecklar kunskap om växelspelet mellan undersök-

ningar och experiment å ena sidan och utveckling av begrepp, modeller och teorier å den andra,

beträffande kunskapens användning:

- utvecklar sin förmåga att göra kvantitativa, kvalitativa och etiska bedömningar av konsekvenser av mänskliga verksamheter och olika tekniska konstruktioner från miljö-, energi- och resurssynpunkt,
- utvecklar sin förmåga att använda fysikkunskaper samt etiska och estetiska argument i diskussioner om konsekvenser av fysikens tillämpningar i samhället.

Fysik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

beträffande natur och människa:

- ha insikt i hur planeterna rör sig runt solen samt hur jorden och månen rör sig i förhållande till varandra och kunna förknippa tideräkning och årstider med dessa rörelser,
 - ha insikt i grundläggande meteorologiska fenomen och sammanhang,
 - ha insikt i tekniska tillämpningar av den elektriska kretsen och permanentmagneter,
 - ha insikt i grunderna för ljudets utbredning, hörseln samt ljusets egenskaper och ögats funktion,
 - ha kännedom om berättelser om naturen som återfinns i vår och andra kulturer,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- ha egna erfarenheter av systematiska observationer, mätningar och experiment,
 - känna till några exempel där fysikaliska upptäckter har påverkat vår kultur och världsbild,
- beträffande kunskapens användning:
- ha inblick i hur fysiken kan belysa existentiella frågor, t.ex. världens uppkomst, livets betingelser på jorden och på andra planeter samt energi- och resursfrågor.

Fysik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

beträffande natur och människa:

- ha kunskap om olika energiformer och energiomvandlingar samt vid tekniska tillämpningar miljö-, resurs- och säkerhetsaspekter,
 - ha kunskap om tryck, värme och temperatur i sammanhang med materiens olika former,
 - ha insikt i hur ljud skapas, utbreder sig och kan registreras,
 - ha kunskap om principerna för den elektriska kretsen och känna till begrepp som ström, spänning, elektrisk energi och effekt samt om olika sätt att generera elektrisk ström,
 - ha insikt i hur ljus utbreder sig, reflekteras och bryts samt hur ögat kan uppfatta ljus,
 - ha inblick i några tillämpningar av fysik inom exempelvis medicin, kommunikation och informationsteknik,
 - ha insikt i materiens uppbyggnad av elementarpartiklar och atomer,
 - ha insikt i universums uppbyggnad och om hur denna kunskap utvecklats genom tiderna,
 - ha kunskap om vårt solsystem samt om stjärnor och deras utveckling,
- beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- kunna genomföra mätningar, observationer och experiment samt ha insikt i hur de kan utformas,
 - kunna med hjälp av exempel belysa hur fysikens upptäckter har påverkat vår kultur och världsbild,
- beträffande kunskapens användning:
- kunna använda såväl naturvetenskapliga som estetiska och etiska argument i frågor om fysikens tillämpningar i samhället och i tekniska anordningar som förekommer i elevens vardag,– kunna med historiska exempel beskriva hur kunskaper i fysik har bidragit

till förbättring av vårolevnadsvillkor, samt ge exempel på hur den har missbrukats,

- ha inblick i hur experiment utformas och analyseras utifrån teorier och modeller,
- kunna föra diskussioner om resursanvändning i privatlivet och i samhället.

Kemi: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i kemi sträva efter att eleven beträffande natur och människa:

- utvecklar kunskap om grundämnen, kemiska föreningar och kemiskt tekniska produkter av betydelse för vardagslivet,
- utvecklar kunskap om omvandlingar vid kemiska reaktioner,
- utvecklar kunskap om atomens byggnad och kemisk bindning som förklaringsmodell för kemiska processer,
- får inblick i äldre tiders kemiska tänkande och kunskande,
 - utvecklar förståelse av materiens oförstörbarhet, omvandlingar, kretslopp och spridning, beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- utvecklar kunskap om hur kemiska experiment byggs på begrepp och modeller och hur dessa kan utvecklas genom experimenterande,
- utvecklar kunskap om hur kemin har påverkat våra materiella livsvillkor och vår kulturs världsbild, beträffande kunskapens användning:
- utvecklar kunskap om hur kemiska teorier och modeller samt personliga erfarenheter kan användas för att behandla miljö-, säkerhets- och hälsofrågor,
- utvecklar förmåga att använda kunskaper i kemi samt etiska och estetiska argument i diskussioner om konsekvenser av kemins samhällsliga tillämpningar.

Kemi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

beträffande natur och människa:

- ha kunskap om begreppen fast och flytande form, gasform samt kokning, avdunstning, kondensering och stelning,
- känna till några olika slags blandningar och lösningar,
- känna till några faktorer som leder till att material bryts ned och kunna ge exempel på hur detta kan förhindras, beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- ha egen erfarenhet av att på ett säkert sätt experimentera med vardagliga kemiska produkter,
- kunna göra iakttagelser om olika material och ha inblick i hur de kan indelas, beträffande kunskapens användning:
- ha inblick i hur kemisk kunskap kan användas vid diskussioner om resurs- och miljöfrågor och om hur kemikunskaper kan användas för att förbättra våra levnadsvillkor,
- ha insikt om risker med hemmets kemikalier, hur de är märkta och bör hanteras.

Kemi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

beträffande natur och människa:

- ha kunskap om några grundämnen, kemiska föreningar och kemiskt-tekniska produkter,
- ha kunskap om de viktigaste kretsloppen i naturen samt kunna beskriva några spridningsprocesser för materia i luft, vatten och mark,
- ha kunskap om vattnets egenskaper och kunna beskriva dess roll som lösningsmedel och som transportmedel i mark och växter,
- ha kunskap om egenskaper hos luft och dess bety-

delse för kemiska processer som korrosion och förbränning,

beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:

- kunna genomföra mätningar, observationer och experiment samt ha insikt i hur de kan utformas,
- kunna genomföra experiment utifrån en hypotes och formulera resultatet,
- kunna med hjälp av exempel belysa hur kemins upptäckter har påverkat vår kultur och världsbild,
- ha inblick i hur experiment utformas och analyseras utifrån teorier och modeller, beträffande kunskapens användning:
- kunna använda resultat av mätningar och experiment i diskussioner om miljöfrågor,
- kunna använda såväl kemiska kunskaper som estetiska och etiska argument i frågor om resursanvändning, föroreningar och kretslopp,
- ha kunskaper om industriella tillämpningar inom kemiområdet,
- kunna med hjälp av exempel belysa hur kemisk kunskap har använts för att förbättra våra levnadsvillkor samt hur denna kunskap har missbrukats,
- känna till hur man på ett säkert sätt hanterar vanliga kemikalier och brandfarliga ämnen,
- kunna föra diskussioner om resursanvändning i privatlivet och i samhället.

Biologi: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i biologi sträva efter att eleven

beträffande natur och människa:

- utvecklar kunskap om olika livsformer och deras betingelser,
- utvecklar kunskap om organismernas samspel med varandra och med sin omgivning,
- utvecklar kunskap om människokroppens byggnad och funktion,

- utvecklar kunskap om pubertetens inverkan på individen,
- utvecklar kunskap om livets villkor och utveckling och kan se sig själv och andra livsformer i ett evolutionsperspektiv, beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:
- utvecklar kunskap om biologins betydelse för människans sätt att gestalta, bruka och uppleva naturen,
- utvecklar kunskaper i de olika arbetssätten inom biologin, som fältobservationer och laborationer, samt kunskap om hur de växelspelar med de teoretiska modellerna, beträffande kunskapens användning:
- utvecklar omsorg om naturen och ansvar vid dess nyttjande,
- utvecklar förmågan att diskutera frågor om hälsa och samlevnad utifrån relevant biologisk kunskap och personliga erfarenheter.

Biologi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall beträffande natur och människa:

- känna igen och namnge några vanligt förekommande växter, djur och andra organismer i närmiljön samt känna till deras krav på livsmiljö,
- kunna ge exempel på livscyklar hos några växter och djur och deras olika stadier,
- känna till viktiga organ i den egna kroppen och deras funktion,
 - ha insikt om människans fortplantning, födelse, pubertet, åldrande och död,
- ha inblick i beroendeframkallande medels inverkan på hälsan,
- ha kännedom om berättelser om naturen som återfinns i olika kulturer, beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:

- ha inblick i genomförandet av laborationer samt av återkommande observationer i fält i sin närmiljö,
- känna till några exempel där biologins upptäckter har påverkat vår kultur och världsbild, beträffande kunskapens användning:
- kunna delta i samtal om bevarandet av naturtyper och mångfalden av arter,
- känna till några exempel där biologisk kunskap används för att förbättra våra livsvillkor, t.ex. växtförädling och genteknik,
- ha inblick i och kunna diskutera betydelsen av goda hälsovanor.

Biologi: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall beträffande natur och människa:

- ha kännedom om några av jordens ekosystem och hur organismers samverkan kan beskrivas i ekologiska termer,
- ha insikt i fotosyntes och förbränning samt vattnets betydelse för livet på jorden,
- kunna ge exempel på kretslopp och anrikning i ett ekosystem,
- ha kännedom om hur celler är byggda och hur de fungerar,
- ha kännedom om det genetiska arvet,
- känna till grunddragen i livets utveckling samt villkoren för och betydelsen av biologisk mångfald,
- ha kunskap om vad befruktning innebär,
- ha kunskap om sexuallivets biologi, preventivmetoder och sexuellt överförbar smitta,
- ha kännedom om den egna kroppens organ och organsystem samt hur de fungerar tillsammans,
- ha kunskap om beroendeframkallande medels inverkan på hälsan, beträffande den naturvetenskapliga verksamheten:

- kunna genomföra observationer i fält och laborativa undersökningar samt ha insikt i deras utformning,
- kunna utföra och tolka enkla mätningar av miljöfaktorer,
- kunna med hjälp av exempel belysa hur biologins upptäckter har påverkat vår kultur och världsbild, beträffande kunskapens användning:
- kunna använda såväl naturvetenskapliga som estetiska och etiska argument i frågor om bevarande av naturtyper och mångfalden av arter samt användning av genteknik,
- kunna med historiska exempel beskriva hur kunskaper i biologi har bidragit till förbättringen av våra levnadsvillkor samt hur de har missbrukats,
- kunna föra diskussioner om sexualitet och samlevnad och därvid visa respekt för andras ståndpunkter och för olika samlevnadsformer,
- kunna föra diskussioner om betydelsen av regelbunden motion och goda hälsovanor.

Teknik. Hem- och konsumentkunskap.

Teknik: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i teknik sträva efter att eleven

- utvecklar sina insikter i den tekniska kulturens kunskapstraditioner och utveckling och om hur tekniken påverkat och påverkar människan, samhället och naturen,
- utvecklar förtrogenhet med i hemmet och på arbetsplatser vanligt förekommande redskap och arbetsmetoder av skilda slag samt kännedom om den teknik som i övrigt omger oss,
 - utvecklar förmågan att reflektera över, bedöma och värdera konsekvenserna av olika teknikval,

- utvecklar förmågan att omsätta sin tekniska kunskap i egna ställningstaganden och praktisk handling,
- utvecklar intresset för teknik och sin förmåga och sitt omdöme vad gäller att hantera tekniska frågor.

Teknik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna redogöra för, inom några väl bekanta teknikområden, viktiga aspekter på utvecklingen och teknikens betydelse för natur, samhälle och individ,
- kunna använda vanligt förekommande redskap och tekniska hjälpmedel och beskriva deras funktioner,
- kunna med handledning planera och utföra enklare konstruktioner.

Teknik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna redogöra för viktiga faktorer i den tekniska utvecklingen, både förr och nu, och ange några tänkbara drivkrafter bakom denna,
- kunna analysera för- och nackdelar när det gäller teknikens effekter på natur, samhälle och individens livsvillkor,
- kunna göra en teknisk konstruktion med hjälp av egen skiss, ritning eller liknande stöd och beskriva hur konstruktionen är uppbyggd och fungerar,
- kunna identifiera, undersöka och med egna ord förklara några tekniska system genom att ange de ingående komponenternas funktioner och inbördes relationer.

Hem- och konsumentkunskap: Mål att sträva mot:

- Skolan skall med sin undervisning i hem- och konsumentkunskap sträva efter att eleven
- utvecklar tilltro till den egna förmågan att självständigt och tillsammans med andra utföra uppgifter i hushållet samt utvecklar ett reflekterande förhållnings-

sätt till dessa,

- praktiserar ett demokratiskt och jämställt förhållningssätt samt erfar och förstår dess betydelse för hushållets verksamheter och för relationer mellan människor,
- utvecklar förståelse och ett bestående intresse för hur handlingar i hushållet samspelar med hälsa, ekonomi och miljö såväl lokalt som globalt,
- utvecklar skicklighet i att organisera, tillaga och arrangera måltider samt förståelse av måltidens betydelse för gemenskap, hälsa, kommunikation och kultur,
- förvärvar kunskaper i att skapa och vårda ett hem och utvecklar insikter i hemmiljöns betydelse ur såväl kulturella, ekonomiska som hälsoperspektiv,
- lär sig planera sin ekonomi utifrån egna och hushållets resurser, granska och värdera information och reklam samt agera i enlighet med övervägda beslut,
- utvecklar kunskaper om olika sätt att leva tillsammans och historiska och kulturella traditioners inverkan på verksamheterna i hushållet,
- utvecklar sin förmåga till kreativitet i hushållets verksamheter och sin förmåga att anpassa sina handlingar till olika situationer och föränderliga resurser.

Hem- och konsumentkunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna laga mat och arrangera för gemenskap kring måltiden och förstå dess kulturella och sociala värde,
- kunna använda olika varor, metoder och redskap i hushållet och därvid ta hänsyn till hälsa, hushållsekonomi och miljö,
- kunna samarbeta med andra vid arbete med olika uppgifter,
- vid genomförandet av olika uppgifter i hushållet kunna jämföra priser och uppfatta skillnader mellan information och reklam.

Hem- och konsumentkunskap: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna planera, tillaga, arrangera och värdera måltider med hänsyn till ekonomi, hälsa, miljö och estetiska värden,
- ha kunskaper om resurshushållning för att kunna välja och använda metoder, redskap och teknisk utrustning för matlagning, rengöring och tvätt i hushållet samt kunna hantera dem på ett för situationen funktionellt och säkert sätt,
- kunna samarbeta med andra oavsett skillnader i fråga om exempelvis kön och etnicitet samt ha insikter i frågor som rör kulturell variation och hushållsarbets koppling till jämställdhet,
- känna till sina rättigheter som konsument och kunna värdera olika slags information vid utförandet av verksamheter i hushållet.

Slöjd. Bild. Musik. Idrott och hälsa.

Slöjd: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i slöjd sträva efter att eleven

- bygger upp sin självkänsla och tilltro till den egna förmågan att slöjda,
- utvecklar kunskaper och lust till ett kreativt skapande utifrån egna erfarenheter och intressen,
- utvecklar förmågan att självständigt planera arbeten och att på ett konstruktivt sätt lösa uppgifter,
- tillägnar sig praktisk erfarenhet av olika arbetsmetoder, verktyg, redskap och informationsteknik vid arbete i slöjdens olika material,
- utvecklar förmågan att ta eget ansvar för sitt lärande och för planeringen av slöjdprocessen utifrån såväl egna förutsättningar som tillgång på tid och resurser,
- utvecklar förmågan att reflektera över och bedöma

arbetsprocesser och produkter,

- bygger upp en handlingsberedskap för det dagliga livets behov med beaktande av aspekter som jämställdhet, ekonomi och miljö,
- utvecklar intresse och förståelse för skapande och manuellt arbete genom kännedom om kulturarv och slöjdtraditioner i ett historiskt och kulturellt perspektiv,
- utvecklar förmågan att tillägna sig och använda nya kunskaper samt att överföra och befästa kunskaper från andra områden och kulturer i sitt skapande arbete,
- utvecklar förmågan att göra och motivera personliga ställningstaganden kring estetiska, etiska och funktionella värden,
- tillägnar sig kunskaper om god arbetsmiljö.

Slöjd: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna föreslå idéer till slöjdarbeten och med handledning kunna planera, välja arbetsmetoder och genomföra ett arbete,
- med handledning kunna välja färg, form och material samt motivera sina val,
- kunna hantera lämpliga verktyg och redskap och genomföra arbeten i såväl textil- som trä- och metallslöjd,
- kunna följa instruktioner och ta ansvar för arbetet,
- kunna beskriva sina arbeten och kommentera slöjdprocessen.

Slöjd: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna i ord och bild presentera idéer samt planera slöjdarbetet,
- kunna välja material, färg och form och ta hänsyn till ekonomiska, miljömässiga och funktionella

aspekter,

- kunna arbeta efter olika instruktioner, välja lämpliga arbetsmetoder samt hantera redskap och verktyg på ett funktionellt sätt vid genomförandet av arbetet,
- kunna ta initiativ och eget ansvar i slöjdprocessen,
- kunna beskriva slöjdprocessen och motivera de val som har gjorts under arbetets gång från idé till färdig produkt samt kunna värdera arbetsinsatsen och hur den påverkat slöjdarbetets resultat.

Bild: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i bild sträva efter att eleven

- utvecklar sitt kunnande för att främja lust och vilja att på ett personligt sätt framställa bilder med hjälp av hantverksbaserade metoder och tekniker samt metoder inom dator- och videoteknik,
- blir medveten om bilden som språk och dess roll och användning i skilda sammanhang och kulturer samt utvecklar förmåga att kommunicera med hjälp av egna och andras bilder,
- utvecklar förmågan att analysera och samtala om bilder och förståelse av att bilden bär betydelser, skapar mening och har ett innehåll utöver det föreställande,
- tillägnar sig såväl en bild- och kulturhistorisk allmänbildning som kunskaper om arkitekturens och formgivningens betydelse för den egna miljön,
- blir förtrogen med kulturverksamhet inom bildens område samt dess professionella yrkesutövare.

Bild: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna framställa bilder och former med hjälp av olika redskap och tekniker,
- kunna använda egna och andras bilder för att berätta, beskriva eller förklara,

- ha grundläggande förmåga att granska och tolka bilder och former,
- känna till några bildkonstnärer och deras verk.

Bild: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- ha förmåga att se och framställa bilder och former med hjälp av traditionella och moderna metoder och tekniker,
- kunna använda egna och andras bilder i bestämda syften,
- kunna analysera och kritiskt granska konstbilder, bilder för reklam och propaganda, nyheter och information i form av tredimensionell gestaltning, stillbilder och rörliga bilder,
- ha kännedom om och kunna beskriva bilder från skilda tider och kulturer, känna till några framträdande bildkonstnärer samt vara orienterad om aktuella verksamheter inom bildområdet.

Musik: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven

- utvecklar kunskaper på instrument och i sång som en grund för musicerande enskilt och i grupp och för fortsatt självständig vidareutveckling i musik,
- utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse,
- utvecklar förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer,
- utvecklar förmåga till medvetet lyssnande som en väg till musikupplevelse och fördjupad kunskap,
- använder sina musikkunskaper i gemensamt musicerande och därigenom utvecklar ansvar och samarbetsförmåga,

- blir förtrogen med musikens form, struktur, skriftspråk och uttrycksmedel samt dess funktioner och villkor i olika miljöer, kulturer och epoker,
- utvecklar sitt musicerande och lyssnande till att omfatta musik inom olika epoker och genrer, sin förmåga att kritiskt granska och värdera musik samt sin förståelse och respekt för andra människors musikpreferenser,
- blir förtrogen med musikens beröringspunkter med andra kunskapsområden och utvecklar förmåga att kombinera musik med andra gestaltungsformer som bild, text, drama, dans och rörelse,
- utvecklar sin förmåga att använda IT som ett stöd både för lärande och musicerande samt som redskap för skapande i olika former.

Musik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna delta i unison sång och enkla former av melodi-, rytm- och ackordspel samt föra samtal kring musicerandet,
- individuellt och tillsammans med andra kunna skapa musik i elementära former,
- förstå och använda begrepp som melodi, ackord, puls, rytm och taktart i olika uttrycks- och gestaltungsformer,
- vara medveten om och kunna reflektera kring musikens funktioner och varierande uttryck i dagens och gångna tiders samhällen.

Musik: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna använda sin röst i unison och flerstämmig sång,
- kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm- och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma

utförandet,

- kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer,
- kunna tillämpa centrala ämnesbegrepp i eget musicerande, musikskapande och musiklyssnande,
- ha kunskaper om musikens uttrycksformer, funktioner och traditioner i olika kulturer samt kunna reflektera kring dessa utifrån musiken i dagens svenska samhälle,
- vara medveten om olika ljud- och musikmiljöers påverkan på människan och vikten av hörselvård.

Idrott och hälsa: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

- utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utvecklar en positiv självbild,
- utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa,
- utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv,
- stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa,
- utvecklar och fördjupar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap,
- utvecklar förmågan att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra,
- utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter samt ges förutsättningar till ett personligt ställningstagande i idrotts- och hälsofrågor,
- utvecklar förmågan att organisera och leda aktiviteter,
- får inblickar i idrottens och friluftslivets historia

samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer,

- utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer.

Idrott och hälsa: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- behärska olika motoriska grundformer och utföra rörelser med balans och kroppskontroll samt kunna utföra enkla danser och rörelseuppgifter till musik,
- kunna simma och hantera nödsituationer vid vatten,
- kunna orientera sig och hitta i närmiljön genom att använda enkla hjälpmedel,
- ha grundläggande kunskaper om friluftsliv samt känna till principerna för allemansrätten,
- känna till något om och kunna ge synpunkter på arbetsmiljön i skolan,
- ha erfarenheter av några vanliga idrottsaktiviteter samt veta något om skaderisker och om hur skador kan undvikas.

Idrott och hälsa: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang,
- kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter,
- kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion,
- kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider,
- ha kunskaper i livräddande första hjälp,
- ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.

Modersmål. Svenska. Svenska som andraspråk. Engelska. Moderna språk. Teckenspråk för hörande.

Modersmål: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i modersmål sträva efter att eleven

- utvecklar sin förmåga att förstå och uttrycka sig muntligt och skriftligt på modersmålet,
- utvecklar sin förmåga att med behållning läsa och förstå skilda slag av texter på modersmålet,
- tillägnar sig kunskaper om språkets uppbyggnad för att kunna göra jämförelser mellan sitt modersmål och det svenska språket och därigenom utveckla sin tvåspråkighet,
- tillägnar sig kunskaper om historia, traditioner och samhällsliv i sin ursprungskultur och förmåga att göra jämförelser med svenska förhållanden,
- stärker sin självkänsla och identitet och erövrar dubbel kulturtillhörighet,
- grundlägger goda läsvanor genom litteraturläsning eller tillägnar sig litteratur på annat sätt,
- lär känna delar av sitt kulturarv och kan sätta detta i relation till sig själv och sin egen situation,
- lär sig att använda sitt modersmål som medel för sin kunskapsutveckling och på så sätt tillägnar sig ett ord- och begreppsförråd inom olika områden.

Modersmål: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna delta i samtal, kunna berätta om upplevelser och händelser samt kunna återge innehållet i berättelser,
- kunna läsa och förstå till åldern avpassade texter av olika slag,
- kunna skriva kortare berättelser, brev eller redogör-

elser så att mottagaren kan förstå,

- kunna berätta om sitt ursprungsland och livet där och jämföra med svenska förhållanden.

Modersmål: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna delta aktivt i samtal och diskussioner samt kunna redovisa ett arbete muntligt så att innehållet framgår tydligt,
- kunna skriva så tydligt, språkriktigt och uttrycksfullt att språket fungerar i de situationer som skrivandet avser,
- kunna läsa och förstå till åldern avpassad skönlitteratur och saklitteratur,
- kunna göra iakttagelser om och förstå grundläggande mönster i språket, speciellt i jämförelse med det svenska språket,
- ha kunskaper om den egna kulturen - historia, traditioner och livsvillkor - samt ha kännedom om dess normer och värderingar och kunna jämföra med motsvarande svenska förhållanden.

Svenska: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven

- utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse,
- utvecklar sin fantasi och lust att skapa med hjälp av språket, både individuellt och i samarbete med andra,
- utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift och kan, vill och vågar uttrycka sig i många olika sammanhang samt genom skrivandet och talet erövrar medel för tänkande, lärande, kontakt och påverkan,
- utvecklar sin förmåga att bearbeta sina texter utifrån egen värdering och andras råd,

- utvecklar sin förmåga att i dialog med andra uttrycka tankar och känslor som texter med olika syften väcker samt stimuleras till att reflektera och värdera,
- utvecklar sin förmåga att läsa, förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och att anpassa läsningen och arbetet med texten till dess syfte och karaktär,
- får möjlighet att förstå kulturell mångfald genom att möta skönlitteratur och författarskap från olika tider och i skilda former från Sverige, Norden och andra delar av världen,
- tillägnar sig kunskaper om det svenska språket, dess ständigt pågående utveckling, dess uppbyggnad, ursprung och historia samt utvecklar förståelse för varför människor skriver och talar olika,
- genom eget skrivande fördjupar sin insikt i grundläggande mönster och grammatiska strukturer i språket samt utvecklar sin förmåga att tillämpa skriftspråkets normer i olika sammanhang,
- får erfarenheter av språken i de nordiska grannländerna samt en orientering om det samiska språket och övriga minoritetsspråk i Sverige,
- utvecklar sin förmåga att skriva läsligt för hand och att använda datorn som hjälpmedel,
- utvecklar förmåga att utnyttja olika möjligheter för att hämta information, tillägnar sig kunskap om mediernas språk och funktion samt utvecklar sin förmåga att tolka, kritiskt granska och värdera olika källor och budskap,
- stimuleras till eget skapande och till eget sökande efter meningsfull läsning samt till att ta aktiv del i kulturutbudet,
- förvärvar insikt i hur lärande går till och reflekterar över sin egen utveckling och lär sig att både på egen hand och tillsammans med andra använda erfarenheter, tänkande och språkliga färdigheter för att bilda och befästa kunskaper.

Svenska: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna läsa med flyt både högt och tyst och uppfatta skeenden och budskap i böcker och saklitteratur skrivna för barn och ungdom, kunna samtala om läsningens upplevelser samt reflektera över texter,
- kunna producera texter med olika syften som redskap för lärande och kommunikation,
- kunna muntligt berätta och redogöra för något så att innehållet blir begripligt och levande,
- kunna tillämpa de vanligaste reglerna för skriftspråket och de vanligaste reglerna för stavning samt kunna använda ordlista.

Svenska: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- aktivt kunna delta i samtal och diskussioner och sätta sig in i andras tankar samt kunna redovisa ett arbete muntligt så att innehållet framgår och är begripligt,
- kunna läsa till åldern avpassad skönlitteratur från Sverige, Norden och från andra länder samt saklitteratur och tidningstext om allmänna ämnen, kunna återge innehållet sammanhängande samt kunna reflektera över det,
- kunna läsa, reflektera över och sätta in i ett sammanhang några skönlitterära verk och författarskap med betydelse för människors sätt att leva och tänka,
- kunna ta del av, reflektera över och värdera innehåll och uttrycksmedel i bild, film och teater,
- kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt samt tillämpa skriftspråkets normer, både vid skrivande för hand och med dator,
- ha kunskaper om språket som gör det möjligt att göra iakttagelser av eget och andras språkbruk.

Svenska som andraspråk: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i svenska som andraspråk sträva efter att eleven

- utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse,
- utvecklar sin fantasi och lust att skapa med hjälp av språket, både individuellt och i samarbete med andra,
- utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift och vill, vågar och kan uttrycka sig i många olika sammanhang samt genom skrivandet erövrar ett medel för tänkande och lärande, kontakt och påverkan,
- utvecklar sin förmåga att bearbeta sina texter utifrån egen värdering och andras råd,
- i dialog med andra uttrycker känslor och tankar som texter med olika syften och olika mottagare väcker och stimuleras till att reflektera och värdera,
- utvecklar sin förmåga att läsa och förstå, tolka och uppleva texter av olika slag och med olika svårighetsgrader samt att anpassa läsningen och arbetet med texten till dess karaktär och till syftet med läsningen,
- får möjlighet att förstå svensk skönlitteratur och svensk kultur och blir förtrogen med den värdegrund på vilken det svenska samhället vilar och även lär känna skönlitteratur från andra delar av världen,
- tillägnar sig kunskaper om det svenska språkets uppbyggnad, särart i förhållande till andra språk, ständigt pågående utveckling, ursprung och historia samt utvecklar förståelse för varför människor skriver och talar olika,
- tillägnar sig ett rikt ordförråd och förstår och använder sig av grundläggande mönster och grammatiska strukturer i det svenska språket samt utvecklar sin förmåga att tillämpa skriftspråkets normer,
- utvecklar sin förmåga att skriva läsligt för hand och att använda ordbehandlingsprogram,

- utvecklar förmåga att utnyttja olika möjligheter för att hämta information samt att tolka, kritiskt granska och värdera budskap i olika källor,
- tillägnar sig kunskaper om mediernas språk och funktion samt utvecklar sin förmåga att förstå de kulturbundna värderingarna i medierna,
- stimuleras till eget kulturellt skapande och till att ta del i kulturutbudet,
- lär sig hur det egna lärandet på ett andraspråk går till och lär sig att använda sina erfarenheter, sitt tänkande och sina språkliga färdigheter för att inhämta och befästa kunskaper.

Svenska som andraspråk: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret eller efter en första del i undervisningen: Eleven skall

- på ett sätt som motsvarar elevens åldersmässiga mognad och förkunskaper kunna delta aktivt i samtal samt kunna muntligt berätta och redogöra så att innehållet blir begripligt för åhöraren,
- kunna skriva olika sorters texter i de sammanhang som behövs för arbetet,
- kunna med hjälp av samtal och intensiva textstudier läsa och förstå litteratur som motsvarar elevens åldersmässiga mognad och faktatexter som motsvarar elevens kunskapsmässiga mognad.

Svenska som andraspråk: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- kunna förstå och själv använda det svenska språket i tal och skrift i de olika situationer eleven ställs inför,
- aktivt och med tydligt uttal kunna delta i samtal och diskussioner, kunna sammanhängande muntligt återberätta något som eleven hört, läst, sett eller upplevt samt muntligt kunna redovisa ett arbete så att innehållet framgår och är begripligt,

- kunna läsa och tillgodogöra sig till åldern avpassad skönlitteratur och förstå faktatexter av den art som behövs i skolarbetet,
- kunna ta del av, reflektera över och värdera innehåll och uttrycksmedel i bild och film,
- kunna läsa, reflektera över och sätta in i ett sammanhang några skönlitterära verk och författarskap med betydelse för människors sätt att leva och tänka,
- kunna skriva olika sorters texter så att innehållet framgår tydligt och med en sådan språkriktighet som syftet med skrivandet kräver, både vid skrivande för hand och med dator,
- kunna uppfatta variationer, värdeladdningar och nyanser i det svenska språket.

Engelska: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i engelska sträva efter att eleven

- utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift,
- fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang,
- utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter,
- utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter,
- utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper,
- utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter,
- utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet,
- utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor,

- utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter,
- utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinläring och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inläringen,
- utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Engelska: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret: Eleven skall

- kunna förstå det mest väsentliga i enkla instruktioner och beskrivningar som ges i tydligt tal och i lugnt tempo inom för eleven välbekanta områden,
- kunna delta i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen,
- kunna i enkel form muntligt berätta något om sig själv och andra,
- kunna läsa och tillgodogöra sig det viktigaste innehållet i enkla instruktioner och beskrivningar,
- kunna göra sig förstådd i skrift i mycket enkel form för att meddela något,
- känna till något om vardagslivet i något land där engelska används,
- kunna reflektera över hur den egna inläringen av t.ex. ord och fraser går till,
- kunna genomföra korta, enkla muntliga och skriftliga uppgifter i samarbete med andra eller på egen hand.

Engelska: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret: Eleven skall

- förstå tydligt, även något regionalt färgat, tal i instruktioner, berättelser och beskrivningar som rör kända förhållanden och egna intresseområden,

- kunna delta aktivt i samtal kring kända ämnen och med hjälp av olika strategier bidra till att kommunikationen fungerar,
- kunna muntligt berätta och beskriva något som hon eller han sett, hört, upplevt eller läst samt uttrycka och argumentera för en uppfattning i något för honom eller henne angeläget ämne,
- kunna läsa och tillgodogöra sig innehållet i enklare skönlitterära och andra berättande, beskrivande och argumenterande texter som behandlar kända ämnesområden,
- kunna begära och ge information i skrift samt berätta och beskriva något,
- ha kunskaper om vardagsliv, samhälle och kulturtraditioner i några länder där engelska har en central ställning samt kunna göra några jämförelser med egna kulturella erfarenheter,
- kunna reflektera över och dra slutsatser om sitt sätt att lära sig engelska,
- kunna välja och använda hjälpmedel vid textläsning, skrivning och andra språkliga aktiviteter,
- kunna, på egen hand och i samarbete med andra, planera och genomföra arbetsuppgifter samt därvid dra slutsatser av sitt arbete.

Moderna språk: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i moderna språk sträva efter att eleven

- utvecklar sin förmåga att använda språket för att kommunicera i tal och skrift,
- fördjupar sin förståelse av talat språk i olika situationer och sammanhang,
- utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på språket samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter,
- utvecklar sin förmåga att använda språket muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och för-

klara samt motivera sina åsikter,

- utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper,
 - utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter,
 - utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet,
 - utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor,
 - utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i de länder där språket talas och göra jämförelser med egna erfarenheter,
 - utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinläring och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inläringen,
 - utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Moderna språk: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret, inom ramen för elevens val: Eleven skall

- kunna förstå det mest väsentliga i enkla instruktioner och beskrivningar som ges i tydligt tal och i lugnt tempo inom för eleven välbekanta områden,
- kunna delta i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen,
 - kunna i enkel form muntligt berätta något om sig själv och andra,
 - kunna läsa och tillgodogöra sig det viktigaste innehållet i enkla instruktioner och beskrivningar,
 - kunna göra sig förstådd i skrift i mycket enkel form för att meddela något,
 - känna till något om vardagslivet i något land där språket används,

- kunna reflektera över hur den egna inläringen av t.ex. ord och fraser går till,
- kunna genomföra korta, enkla muntliga och skriftliga uppgifter i samarbete med andra eller på egen hand.

Moderna språk: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret, inom ramen för språkval: Eleven skall

- kunna förstå det mest väsentliga i tydligt tal i enkla instruktioner, berättelser och beskrivningar, som rör för eleven välbekanta områden,
- kunna delta i enkla samtal om vardagliga ämnen,
- kunna muntligt berätta något om sig själv och andra,
- kunna läsa och tillgodogöra sig enkla instruktioner, berättelser och beskrivningar,
- kunna göra sig förstådd i skrift i mycket enkel form för att meddela, berätta eller beskriva något,
- känna till något om vardagsliv, levnadssätt och traditioner i några länder där språket används,
 - kunna reflektera över hur den egna inläringen går till vad gäller t.ex. tal och läsning,
 - kunna genomföra korta muntliga och skriftliga uppgifter i samarbete med andra eller på egen hand.

Teckenspråk för hörande: Mål att sträva mot: Skolan skall i sin undervisning i teckenspråk sträva efter att eleven

- utvecklar sina kunskaper i att kommunicera på teckenspråk,
- utnyttjar tillfällen att använda språket i kommunikation med andra teckenspråksanvändare,
- utvecklar kunskap om dövas tvåspråkighetssituation och inser konsekvenserna av den,
- förstår dövas livsvillkor och kultur, nationellt och internationellt.

Teckenspråk för hörande: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret, inom ramen för elevens val: Eleven skall

- förstå huvudinnehållet i enkelt och tydligt teckenspråk, som berör för eleven kända områden,
- kunna besvara och ställa frågor om för eleven vardagliga ämnen,
 - på enkelt och tydligt teckenspråk kunna berätta om sig själv och sina egna förhållanden,
 - kunna bokstavera tydligt,
 - ha kännedom om dövas situation i Sverige.

Teckenspråk för hörande: Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret, inom ramen för språkval: Eleven skall

- förstå enkelt och tydligt teckenspråk, som berör för eleven kända områden,
- kunna delta i dialog om vardagliga ämnen,
- kunna på enkelt teckenspråk beskriva en händelse och återge en berättelse,
- kunna bokstavera och avläsa tydlig bokstaving,
 - ha kunskap om dövas situation i Sverige.

Informationsproblem. Infostrukturen.

Vad ska demokratin användas till?

På sidorna 2-8 finns en genomgång av demokrati-propositionen och på slutet av sidan 8 finns några kommentarer, bl a med frågan om vad demokratin ska användas till, något som inte behandlas i proposition-en.

Rimligt är att använda demokratin till att hantera levnadsvillkoren. På sid 1 har skrivits in att levnadsvillkoren beror av individens kroppsliga och psykiska förhållanden och individens fysiska och sociala miljöer. Politiska förslag bör åtföljas av beskrivningar av konsekvenserna för dessa levnadsvillkor.

Förslag kan ge olika konsekvenser för olika personer och olika grupper, några kan få det bättre, andra sämre. Förslag kan syfta till just detta, och det ingår i politikens uppgifter att besluta så att fördelningen av förbättringar och försämringar blir den man avser.

I dagens politiska debatt förekommer många förslag, men det är sällan konsekvenserna beskrivs på riktigt sätt, uttalanden om konsekvenser är ofta lösa spekulationer eller önsketänkande som framställs som om de vore fakta. Det går att ge många exempel på det, men för att snabbt komma vidare ska bara konstateras, att de politiska partierna ofta är dåliga på att sköta sina politiska uppgifter. Det är främst de politiska partierna som har ansvar för politikerföraktet och de svårigheter det demokratiska systemet nu har.

Planera människornas levnadsvillkor.

De politiska partierna borde hålla igång rejäla planeringar om människornas levnadsvillkor och därvid behandla frågorna Hur var det ?, Hur är det ?, Hur kan

det bli ? och Hur bör det bli ? Planeringarna bör använda sig av riktiga kunskaper.

Att de kroppsliga förhållandena bör planeras har väl partierna klart för sig: - i stort sett:

- 61 Hälsa- o sjukdom, sjukvård, räddning o d.
- 641 Mat
- 643 Boende.
- 644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
- 645 Inventarier, hjälpmedel.
- 646 Personlig hygien, kläder.
- 647 Hushållsekonomi. Inkomster och utgifter mm.
- 648 Städning-, rengörings- och tvättverksamheter.
- 649 Personvård: barn, hemsjukvård, hemtjänst.
- 658 Förvärvsarbete och arbetsförhållanden.

Men det är angeläget påpeka att stor vikt bör läggas vid planeringen av de psykiska förhållandena:

- 11/19 Individernas inre verkligheter:
- 11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
- 12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
- 13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
- 14 Individens ideologi / uppfattning om samband od
- 15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
- 16 Individens logik. Vetenskapsteori o d.
- 17 Individens moral och uppfattningar om moral.

Man bör noga beakta påverkan från de fysiska och de sociala miljöerna, isynnerhet påverkan på psyken:

Gör planeringar om påverkan från individens fysiska miljö - fysiska samhälle:

- 71 Stadsmiljöer, glesbygdsmiljöer etc.
- 72 Byggnader o anläggningar, arkitektur.
- 73 Konstföremål o d. Museer, konstutställningar.
- 74 Konsthantverk, bruksföremål. Inredningar o d.
- 75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafik, tecken.77 Foto.
- 78 Musik och ljud.

Gör planeringar om påverkan från:

individens sociala miljö - sociala samhälle:

- 791 Seder,nöjen, film,radio, TV, offentliga fester mm.
- 792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
- 793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek. Hobby.
- 794 Spel. Skicklighets-o turspel. Lotteri. Lotto etc.
- 7951 Socialvård od.
- 7952/7956 Sociala miljöer o verksamheter i olika fysiska miljöer.
- 7957 Undervisning och skolors sociala miljö.
- 7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
- 7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d
- 796/799 Sport, idrott o d.

I planeringarna bör ingå påverkan på psyken från:

- 80-89 Språk, skönlitteratur.
- 90 Tidningar o d.
- 91 Geografiska skildringar od.
- 92 Biografier och memoarer o d.
- 93-99 Historiska skildringar.

I alla verksamheter 10-99 kan förekomma utredningar och förslag o d som är av betydelse för utvecklingen.

Påverkan på psyken påverkar individernas inre verkligheter: bl a kunskaper, framtidsvisioner, värderingar, uppfattningar om sammanhang, psykiska mekanismer, logik, moral, vilja, egoism och solidaritet.

Individerna behöver kunskaper, visioner etc i sina fyra roller:

- A1. Att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.
- A2. Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer.

- B1. Att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.
- B2. Att sköta arbetsuppgifterna i förvärsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få utträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individerna behöver kunskaper för att klara rollerna A1, B1 och B2. För att på politisk väg förbättra levnadsvillkoren behöver individerna kunskaper för rollen A2: individerna behöver veta om alla verksamheter och deras beroenden. A2 är alltså den svåraste rollen. Den är samtidigt heltidspolitikernas yrkesroll.

Den mjuka infostrukturen.

Man räknar med att information i framtiden mer och mer kommer att överföras elektroniskt via Internet och andra liknande system.

IT-kommissionen söker "Den mjuka infostrukturen", dvs en struktur för informationer i samhället. Den "hårda" strukturen är systemet av ledningar och utrustningar o d för informationsöverföring, inklusive tekniska anordningar bl a för Internet och likande system.

Den mjuka infostrukturen gäller det som ska överföras i den hårda strukturen. Den hårda strukturen bör givetvis anpassas efter kraven från den mjuka strukturen.

Den mjuka infostrukturen bör byggas upp så att man för de olika rollerna får de kunskaper man behöver.

Med hänsyn till demokratins krav bör den mjuka infostrukturen byggas upp för att passa till rollen A2. Gör man det tillfredsställer det automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen

A2 behöver veta bland annat om sådant som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet.

I forskningsarbetet om samhällsplaneringens problem har gjorts ett förslag till den mjuka infostrukturen som bygger på det uppgjorda klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter.

För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med den föreslagna infostrukturen.

I rollerna B finns kunskapsbehovet för de verksamheter som ger pengar och levererar varor och tjänster. I rollen A1 gäller det att leva innanför de politiskt givna ramarna och i A2 styr man, eller försöker man styra, levnadsvillkoren med hjälp av demokratin.

Den föreslagna infostukturen innehåller alla verksamheterna 10-99 så som de redovisats på sidorna 9-13 och likalydande 23-27:

1-9 Mänskliga verksamheter.

- 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter
- 2 Religiösa verksamheter o d
- 3 Politikvetenskaper. Politiska verksamheter.
- 4 Sambandsforskning. Informationsstruktur.
- 5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
- 6 Teknologiska /ekonomiska verksamheter.
- 7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
- 8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
- 9 Saklitterärt. Allm. geografi. Biografi. Allm. historia.

I de politiska planeringarna 36-38 bör man planera:

- 36 de kroppsliga förhållandena
- 37 de psykiska förhållandena
- 38 de fysiska miljöerna
- 39 de sociala miljöerna

I de politiska planeringarna ska man komma fram till lämpliga politiska styrningar av verksamheterna 10-99 som resulterar i de kroppsliga och de psykiska förhållanden och de fysiska och sociala miljöer man vill ha.

I alla verksamheterna 10-99 bör finnas några som gör opolitiska planeringar för de egna verksamheterna inom de politiskt givna ramarna, dvs ställer frågorna Hur var det ?, Hur är det ?, Hur kan det bli ? och Hur bör det bli ? Under de opolitiska planeringarna kan man upptäcka att det behövs ändrade politiska styrningar och då får man skicka meddelanden om det till dem som sköter planeringarna av de politiska styrningarna.

Finns det inga opolitiska planeringar inom en verksamhet får de som sköter de politiska planeringarna, eller borde sköta dem, se till att det kommer till sådana. Och det är i första hand de politiska partierna som borde ägna sig åt de politiska planeringarna.

Det ska demokratin användas till.

Demokratin bör användas till att planera individernas levnadsförhållanden. För den planeringen behövs politiska planeringar 36-39 och opolitiska planeringar för alla verksamheter 10-99.

En strategi finns i forskningsarbetet om samhällsplaneringens problem, på Sven Wimmells hemsida på Internet: <http://w1.861.telia.com/~u86105430/>

PDF-filer om Den mjuka infostrukturen, Klassifikationssystemet för verksamheter och Samhällsplaneringens problem och företagsplanering: se sid 20.